

Stečaj potrošača

Ferić, Ružica

Master's thesis / Diplomski rad

2020

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Economics and Business / Sveučilište u Zagrebu, Ekonomski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:148:717082>

Rights / Prava: [Attribution-NonCommercial-ShareAlike 3.0 Unported/Imenovanje-Nekomercijalno-Dijeli pod istim uvjetima 3.0](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-14**

Repository / Repozitorij:

[REPEFZG - Digital Repository - Faculty of Economics & Business Zagreb](#)

Sveučilište u Zagrebu

Ekonomski fakultet

Financije

STEČAJ POTROŠAČA

Diplomski rad

Ružica Ferić

Zagreb, srpanj, 2020.

Sveučilište u Zagrebu

Ekonomski fakultet

Financije

**STEČAJ POTROŠAČA
CONSUMER BANKRUPTCY**

Diplomski rad

Ružica Ferić, 0067395366

Mentor: Doc.dr.sc. Dominik Vuletić

Zagreb, srpanj, 2020.

Sažetak

Raspadom Jugoslavije početkom 90-tih godina za vrijeme Domovinskog rata, Hrvatska kreće u proces tranzicije iz jednostranačkog političkog sustava u višestranački i iz planske ekonomije u slobodnu tržišnu ekonomiju. Prelaskom na tržišnu ekonomiju i otvaranjem granica za slobodan protok roba i usluga građanima se omogućuje veći izbor proizvoda i usluga koje nude financijske institucije, trgovački lanci i ostali poslovni subjekti. Emocije i potrebe, diktat marketinga i tržišna ponuda, neracionalan pristup novcu, smanjenje ekonomske snage srednjeg sloja (sve veći jaz prihoda iznimno bogatih i sve šireg sloja siromašnih uz rapidno propadanje srednjeg sloja), želja za potvrđivanjem statusa i prestiža te uvelike financijska nepismenost doveli su do velikog broja insolventnih i blokiranih građana. Loša zakonska rješenja za privatizaciju, globalna financijska kriza 2008. — 2009.g i kriza u Eurozoni 2011. — 2013.g, dodatno su utjecale na povećanje broja blokiranih građana. Hrvatska 01. siječnja 2016. godine u svoj pravni sustav implementira Zakon o stečaju potrošača kako bi riješila nastali problem. Troškovi za društvo koji se javljaju kao posljedica socijalne isključenosti blokiranih građana su ogromne, a evidentiraju se kroz uvećane troškove u zdravstvu, povećanim socijalnim transferima, smanjenim poreznim prihodima, te mogućem prijenosu siromaštva na nove generacije što predstavlja najveću opasnost. U radu se uspoređuju zakonska rješenja i načini provođenja stečaja potrošača u Njemačkoj i Sloveniji te se vrši komparativna analiza.

Ključne riječi: tranzicija, insolventnost, stečaj potrošača, socijalna isključenost, trošak društva, siromaštvo

Abstract:

With the disintegration of Yugoslavia in the early 1990s, during the Homeland war, Croatia was moving into a process of transition from a one-party political system to a multi-party and from a planned economy to a free market economy. Moving to a market economy and opening the borders to the free flow of goods and services enables citizens a greater choice of products and services offered by financial institutions, retail chains and other businesses. Emotions and needs, dictation of marketing and market supply, irrational access to money, a decline in the economic strength of the middle class (the growing income gap of the extremely rich and a growing number of the poor with the rapid decay of the middle class), the desire to confirm status and prestige, and a great deal of financial illiteracy, led to a large number of insolvent and blocked citizens. Bad legal solutions for privatization, the global financial crisis of 2008 - 2009 and the crisis in the Eurozone of 2011-2013 have all contributed to an increase in the number of blocked citizens. On January 1. 2016. Croatia implemented a Consumer Bankruptcy Law in its legal system to resolve the problem. The costs to society that result from the social exclusion of blocked citizens are enormous, and are recorded through increased health care costs, increased social transfers, reduced tax revenues, and the possible transmission of poverty to new generations, which poses the greatest danger. This paper compares legal solutions and methods of bankruptcy of consumers in Germany and Slovenia and makes a comparative analysis.

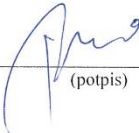
Keywords: transition, insolvency, consumer bankruptcy, social exclusion, social cost, poverty

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

Izjavljujem i svojim potpisom potvrđujem da je diplomski rad isključivo rezultat mog vlastitog rada koji se temelji na mojim istraživanjima i oslanja se na objavljenu literaturu, a što pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da nijedan dio rada nije napisan na nedozvoljen način, odnosno da je prepisan iz necitiranog rada, te da nijedan dio rada ne krši bilo čija autorska prava. Izjavljujem, također, da nijedan dio rada nije iskorišten za bilo koji drugi rad u bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili obrazovnoj ustanovi.

Student/ica:

U Zagrebu, 01.07.2020.

(potpis)

SADRŽAJ

1. UVOD.....	1
1.1 Predmet i cilj rada	2
1.2. Izvori podataka i metode prikupljanja podataka.....	3
1.3. Sadržaj i struktura rada	3
2. INSOLVENTNOST FIZIČKIH OSOBA.....	4
2.1 Pojmovno određenje i nastanak insolventnosti.....	4
2.2. Insolventnost u Europskoj uniji.....	7
2.3. Pojava insolventnosti fizičkih osoba u Hrvatskoj	9
2.4. Troškovi i posljedice insolventnosti u Hrvatskoj.....	13
3. TEORIJSKI ASPEKTI OSOBNOG BANKROTA	17
3.1. Pojmovno određenje osobnog bankrota.....	17
3.2. Uzroci nastanka osobnog bankrota.....	18
3.3. Mjere za prevenciju osobnog bankrota	20
4. STEČAJ POTROŠAČA U REPUBLICI HRVATSKOJ.....	22
4.1. Potrošač kao stečajni dužnik.....	22
4.2. Izvansudski postupak.....	23
4.2.1. Savjetovališta i posrednik	24
4.2.2. Popis imovine i obveza	25
4.2.3. Poziv za sudjelovanje i izvansudski sporazum.....	28
4.3. Postupak pred sudom	30
4.3.1. Pokretanje postupka.....	30
4.3.2. Otvaranje postupka stečaja potrošača.....	32
4.3.3. Pravne posljedice otvaranja stečaja potrošača	34
4.3.4. Stečajna masa.....	35
4.3.5. Zaključenje postupka stečaja potrošača	37
4.4. Jednostavni postupak stečaja potrošača.....	39
4.5. Tijela postupka stečaja potrošača	43
4.6. Promjene Zakona o stečaju potrošača	45
5. OSOBNI BANKROT U ODABRANIM ZEMLJAMA EUROPSKE UNIJE.....	47
5.1. Njemačka.....	47
5.2. Slovenija	51
5.3. Komparativna analiza stečaja potrošača odabranih zemalja	54
6. ZAKLJUČAK	57

7. POPIS LITERATURE	59
8. POPIS SLIKA	63
9. POPIS TABLICA	64

1. UVOD

Padom Berlinskog zida 1989. počinje novo postkomunističko razdoblje u zemljama srednje, istočne i jugoistočne Europe. Nakon tog razdoblja uslijedile su brojne prilagodbe i transformacije u navedenim zemljama te započinje proces tranzicije koji obuhvaća političke promjene iz jednostranačkog u višestranački sustav, gospodarske promjene iz državno centralizirane planske ekonomije u slobodnu tržišnu ekonomiju te naposljetku promjenu stranačko ideološkog pravnog sustava u novi građansko privatni pravni sustav¹.

Prve godine tranzicije, od 1990. do 1993., bile su u svim zemljama obilježene izrazitom gospodarskom nestabilnošću, odnosno visokom inflacijom i recesijom. Pad BDP-a bio je znatno veći nego što se očekivalo i trajao je od 1992. do 1996. za sva gospodarstva u tranziciji, a 1994. pad BDP-a iznosio je oko 41 % u odnosu na razinu 1989. godine. Nakon 1996. situacija se u tranzicijskim zemljama stabilizirala, no tek početkom i sredinom 2000-tih sve zemlje tranzicije bilježe blag gospodarski rast. Globalna financijska kriza 2008. — 2009. i kriza u Eurozoni 2011. — 2013. vrlo se snažno odrazila i na tranzicijske zemlje te one od tada ponovo gospodarski nazaduju, gospodarstvo je ponovo destabilizirano, smanjuju se stope rasta i povećava nezaposlenost.²

Domovinski rat je Hrvatskoj, u odnosu na ostale zemlje u procesu tranzicije, dodatno onemogućio brži gospodarski razvoj i političke promjene, a što se posljedično tome odrazilo na zaostajanje u svim relevantnim makroekonomskim pokazateljima (BDP po stanovniku, stopa rasta, inozemni dug, uvoz/izvoz, stopa nezaposlenosti, itd) i pokazateljima konkurentnosti (porezna politika, zaposlenost mladih, učinkovitost javne uprave, tehnološka i znanstvena infrastruktura, produktivnost, efikasnost pravnog sustava, lakoća poslovanja, informatizacija, itd). Očekivanja koja su stanovnici Hrvatske imali nakon Domovinskog rata i raspada SFRJ nisu donijela gospodarski rast i podizanje standarda kakav imaju razvijene zemlje zapadne Europe. Razlozi za to su prevelik utjecaj politike na gospodarstvo kao i njegova loša

¹Konig, M., Kušić, S., (2014), Zemlje istočne Europe na putu u Europsku uniju – od tranzicije do integracije, Ekonomski pregled, 55 (1-2), str. 132-15

²Haramija, P., Njavro, Đ., (2016) Tranzicija i njezini rezultati, Obnovljeni život : časopis za religiju filozofiju i religijske znanosti, Vol. 71. No. 4., 2016.

struktura i tehnološka zastarjelost, troškovi obnove nakon rata i uništena infrastruktura, naslijeđena prevelika i neučinkovita administracija, korupcija, birokratizirani pristup rješavanju problema, gubitak jugoslovenskog tržišta, kriminalno loše provedena privatizacija koja je posljedica svega navedenog, te naposljetku sustav vrijednosti, svjetonazora i mentalitet hrvatskih građana.

Prelaskom na tržišnu ekonomiju i otvaranjem granica za slobodan protok roba i usluga građani se susreću s naraslom ponudom proizvoda i usluga koju stvaraju privatne banke, štedionice, osiguravajuća društva, trgovački lanci i drugi poslovni subjekti. Emocije i potrebe, diktat marketinga i tržišna ponuda, neracionalan pristup novcu, smanjenje ekonomske snage srednjeg sloja (sve veći jaz prihoda iznimno bogatih i sve šireg sloja siromašnih uz rapidno propadanje srednjeg sloja), želja za potvrđivanjem statusa i prestiža te uvelike financijska nepismenost doveli su do velikog broja blokiranih građana.

1.1 Predmet i cilj rada

Predmet rada je Zakon o stečaju potrošača te njegova primjena u praksi. Početkom 2016. godine u pravni poredak Republike Hrvatske uveden je institut stečaja potrošača s ciljem rješavanja problema nastalih kao posljedica prekomjernog zaduženja građana a koji bistvorili uvjete takvim insolventnim potrošačima za reprogramiranje njihovih obveza ili novi početak, a vjerovnicima omogućili ravnomjerno namirenje njihovih tražbina. Izmjenama i dopunama Zakona o stečaju potrošača, koje su stupile na snagu početkom 2019. godine, uvodi se institut jednostavnog postupka stečaja potrošača, tj. ubrzani postupak čiji je cilj da se namire vjerovnici iz imovine, ukoliko ista postoji, i da se potrošači sa relativno malim dugovanjem oslobode od preostalog duga. Cilj rada je utvrditi jesu li ostvarene predvidive posljedice Zakona, kao što je smanjenje broja građana s blokiranim računima i broj ovršnih postupaka i ubrzavanje postupaka pred sudovima.

1.2. Izvori podataka i metode prikupljanja podataka

Izvore podataka za izradu diplomskog rada čine znanstvena i stručna literatura iz područja zakonodavstva, ekonomije, marketinga, financija, koju čine knjige, enciklopedije, članci, te ostale relevantne publikacije, zakoni i odgovarajući internetski izvori. U radu su korištene metode indukcije, dedukcije, analize i sinteze, povijesna metoda, te metoda komparativne analize. Statistička metoda koristi sekundarne podatke iz dostupnih izvora kao što je Eurostat, Hrvatska narodna banka, Financijska Agencija, te strana službena glasila Slovenije i Njemačke.

1.3. Sadržaj i struktura rada

Rad se sastoji od šest poglavlja a prvo poglavlje se odnosi na uvod u temu. Nakon uvodnog dijela u drugom su definirani razlozi i pojava nastanka insolventnosti u Europskoj uniji, zatim Republici Hrvatskoj sa osvrtom na troškove i posljedice insolventnosti. U trećem poglavlju opisuje se općenito pojam osobnog bankrota te uzroci i prevencija nastanka osobnog bankrota. U sljedećem, četvrtom poglavlju objašnjava se način provedbe i postupka Stečaja potrošača u Republici Hrvatskoj. Peto poglavlje opisuje osobni bankrot u dvije zemlje članice Europske unije, Njemačkoj i Sloveniji, a nakon toga slijedi komparativna analiza sa Stečajem potrošača u Hrvatskoj. U posljednjem poglavlju iznesena su zaključna razmatranja.

2. INSOLVENTNOST FIZIČKIH OSOBA

2.1 Pojmovno određenje i nastanak insolventnosti

Najpoznatiji povijesni zapis koji propisuje način rješavanja dužničko vjerovničkog odnosajezakonik naroda Starog istoka kojeg je babilonski kralj Hamurabi u periodu između 1792.- i 1750. g. pr. Kr. dao uklesati u kamen, te je po njemu i dobio naziv tzv. *Hamurabijev zakonik*. Zakonikom je propisano dužničko ropstvo za dužnika i za njegovu obitelj i ograničenja po istom (otac je mogao članove svoje obitelji dati u ropstvo na 3 godine najviše a broj osoba u ropstvu je određivao visinu duga).

Slična zakonodavna rješenja zastupaju i druge velike civilizacije, ponajviše u Egiptu za vrijeme dinastije egipatskog faraona Bokohorisa, atensko pravo, cijelo grčko i helensko koje je bilo uglavnom običajno pravo. Džingis kanova Vrhovna uredba *Yasa* triput je opraštala dugove insolventnim pojedincima prije negoli je davala ovlaštenje da ih se ubije, te naposljetku Rimsko pravo koje propisuje da je tužitelj, kojemu u roku od trideset dana nije bilo plaćeno ono što mu je sudac dosudio, mogao izvršiti znatan pritisak na tuženika da izvrši svoje obveze.³

Važan izvor stečajnog prava u hrvatskoj su srednjovjekovni statuti primorskih gradova i otoka koji su sadržavali odredbe o postupanju s pojedincima koji ne ispunjavaju svoje obveze. Jedan od starijih podataka nalazimo u Supetarskom kartularu iz XI.-XII. Stoljeća sa prostora Poljica. Odluka Slavonskog sabora iz 1273.g. pod točkom 7. spominje: „u novčanim predmetima osuđeni tuženik ne smije se nikako zatvoriti, osim ako je čito da nema novaca ni nekretnina.“ Dubrovački statut iz 1272.g. oslobađa nasljednike dugova koje ostavitelj nije izričito prenio na njih. Senjski statut iz 1388.g. sadrži posebnu pravnu ustanovu u svezi s ostvarivanjem tražbina koja se zove „Navod“. Prvi stečajni zakon odnosno Stečajni red donesen je 18.srpnja 1853.g. i nosio je naziv Privremeni stečajni red a naslijedio ga je Stečajni zakon iz 1887.g. (ostao je na snazi i nakon formiranja Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca, sve do donošenja Stečajnog zakona i Zakona o prinudnom poravnavanju

³Bartulović, Ž., et al., (2013), „Pravopovijesni i poredbeno pravni prikaz razvoja stečajnog postupka“, Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci, Vol. 34 No. 2, 2013.

van stečaja iz 1929.). Uredba o Banovini Hrvatskoj donesena je 26. kolovoza 1939.g.⁴

Utjecaj na daljnje razvijanje i izmjene stečajnog prava uslijedilo je nakon ekonomskih i kulturnih promjena kao i općih institucionalnih transformacija u periodu 19. i 20. stoljeća. U svim zapadnim zemljama evidentna je sustavna industrijalizacija što je uvelike utjecalo na shvaćanje principa i aspekta dugovanja a takvo nefunkcionalno i nazadno stečajno zakonodavstvo, koje je bilo stvoreno za nerazvijeno kreditno tržište, počelo se pokazivati kao neadekvatno u nastalim ekonomskim i političkim uvjetima. Na navedene ekonomske, kulturne i institucionalne promjene donekle slična zakonodavna rješenja, kroz instituciju stečaja, donesena su u Njemačkoj, Francuskoj, Italiji i Engleskoj, na način da se definiraju sukobljeni interesi dužnika i vjerovnika, te ostvari ravnoteža između sporazuma o reguliranju duga i namirenju duga putem prodaje imovine. Tijekom vremena predmet ovrhe sve su manje bile fizičke osobe, a sve više imovina fizičkih osoba. Na temelju iznesenih činjenica može se utvrditi da je insolventnost fizičkih osoba bila prisutna oduvijek u ljudskoj povijesti, a razlozi za pojavu prezaduženosti kroz vrijeme su različiti, kao što su ratovi, klimatske nepogode (suše, poplave, bolesti, itd.) testupanj ekonomske i političke razvijenosti društva u datom povijesnom trenutku.

Izraz insolventnost potiče od latinske riječi *insolvens* koja se u trgovini odnosi na osobu koja ne može izvršiti plaćanje odnosno koja nema sredstva za plaćanje dospjelih obveza.⁵ Insolventnost, kao riječ, se najčešće veže uz financije, odnosno uz nemogućnost plaćanja financijskih obveza.

Mnogi ekonomski stručnjaci interpretiraju insolventnost ili prezaduženost na različite načine dok je osnova tih definicija istovjetna, no same uzroke prezaduženosti možemo svesti na nekoliko bitnih faktora koji dovode do insolventnosti a to su:

- nepredviđene životne situacije dužnika (bolest, nezaposlenost, razvod)
- razina obrazovanja (povezano sa nezaposlenošću)
- sastav kućanstva (samohrani roditelji)
- potrošačka kultura i socijalna osviještenost

⁴Marković, N., Baran, N., (2016), Zakon o stečaju potrošača, Priručnik za polaznike. Pravosudna akademija [online]. Dostupno na: www.pak.hr (10. veljače 2020)

⁵Sajter, D., Hudeček, L., (2009), Temeljni pojmovi i nazivi stečajnoga prava, Rasprava Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje 35 str. 309–332

- neodgovorno ponašanje i financijska nepismenost
- gospodarska dinamika
- stopa inflacije
- regulatorno okruženje
- loša procjena vjerovnika, itd.

U literaturi se najčešće navode dvije skupine dužnika i to aktivni i pasivni. Aktivni dužnici su zbog svoje neodgovornosti i nerazboritosti uzeli previše kredita i trošili više nego što su uprihodili. Pasivnih dužnika je mnogo više zbog nepredvidivih životnih situacija u kojima su se zatekli a to su najčešće bolesti, nezaposlenost, nepredvidivih ekonomskih kretanja, itd..⁶ S druge strane nalaze se vjerovnici koji isto tako snose odgovornost za prezaduženost koji uslijed neadekvatne regulacije ili bolje rečeno deregulacije iskorištavaju nastalu situaciju kako bi ostvarili ekstra profit na račun dužnika ili pospješuju prezaduženost uslijed loše procjene kreditne sposobnosti.

U situaciji kad nastane nesrazmjer u potrošnji i dohotku kućanstva ili osoba, te se time naruši ravnoteža prihoda i rashoda, a kućanstvo ili osoba ne želi smanjiti svoju potrošnju neminovno dolazi do insolventnosti. Rješavanje nastale situacije odnosno insolventnosti moguće je riješiti na tri načina, a to je prodaja imovine, povećanje dohotka ili smanjenje potrošnje.⁷

U današnjem društvu na potrebe i želje potrošača ogroman utjecaj imaju proizvođači i njihov marketing koji nas neprestano i agresivno putem oglasa u svim informativnim medijima te putem modernih tehnologija, potiču na potrošnju i konzumerizam. S druge strane na potrošače utječe nekoliko faktora a to su ekonomski (cijene, plaće, mirovine, socijalni transferi), sociodemografski (okolina, dob, prijatelji, obitelj) i psihološki (motivacija, osjećaji, stavovi, grupe kojima pripada). U takvim uvjetima teško je svjesno i odgovorno pristupiti kupnji, a ukoliko nam nedostaje novca za sve što trebamo i želimo, prekomjerna potrošnja ima dalekosežne posljedice na osobne financije, okoliš i društvo u cjelini.⁸

⁶Bejaković, P., (2010) Osobna prezaduženost, Zagreb: Institut za javne financije

⁷Ibid

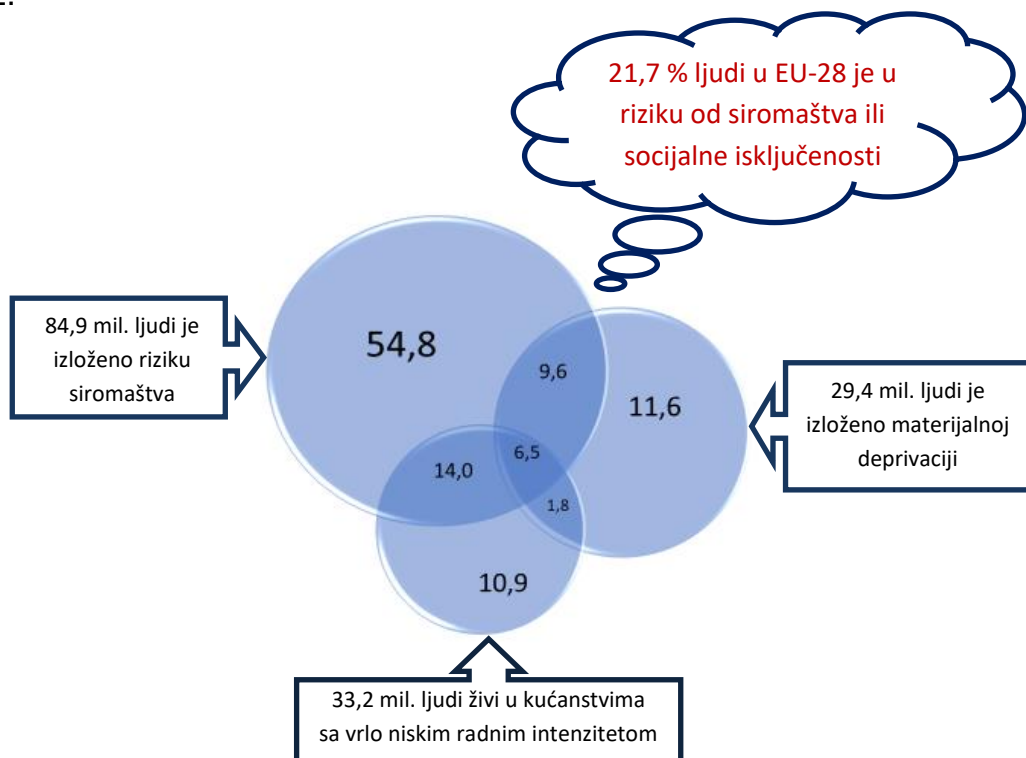
⁸Institut za financijsko obrazovanje, Štedopis, e-learning Što je potrošnja (2017) [online]. Dostupno na: <https://www.stedopis.hr/sto-je-potrosnja/>(15. veljače 2020)

2.2. Insolventnost u Europskoj uniji

Godine 2010. službeno je usvojena Strategija Europa 2020 (COM (2010) 2020final) kojom je Europsko Vijeće postavilo kao glavni cilj smanjiti socijalnu isključenost i rizik siromaštva za najmanje 20 milijuna ljudi do 2020.g., a glavni prioriteti su uključivi rast, briga i pametan i održivi rast.

Bruto domaći proizvod kao ekonomski pokazatelj nije dizajniran kao sveobuhvatni pokazatelj blagostanja i prosperiteta nekog društva a ubrzani napredak znanosti u svim sektorima, posebno u informatici, potaknuo je razvoj novih pokazatelja za pružanje potpunijih informacija za izazove na globalnoj razini u 21. stoljeću kao što su siromaštvo, zdravlje, kakvoća života, osiromašenje resursa, migracije i klimatske promjene.

1. Slika: Broj ljudi u EU-28 izložen riziku siromaštva i materijalnoj deprivaciji u 2018.g.
- 2.

Izvor: Eurostat – Livingconditionsin Europe – povertyandsocialexsclusionDostupno na: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Living_conditions_in_Europe_-_poverty_and_social_exclusion (03. ožujka 2020)

Prema procjenama Eurostata za 28 zemalja članica Europske unije (u daljnjem tekstu EU) u 2018.g 109,2 milijuna ljudi ili 21,7% se nalazi u rizičnoj skupini siromaštva ili socijalne isključenosti. Podatak se temelji na broju osoba koje su izložene riziku siromaštva mjereno raspoloživim dohotkom, teškom materijalnom deprivacijom mjereno njihovom sposobnošću za kupnju unaprijed određenih dobara te život u kućanstvu sa vrlo niskim radnim intenzitetom. Na probleme milijuna prezaduženih i bankrotiranih osoba širom zapadnog svijeta treba gledati kao rezultat ideološko-političkih konstelacija i mehanizama koji u ekonomsko-socijalno-kulturalnom okruženju postojanjaistovremenog opadanja stvarne vrijednosti nadnica, sužavanja socijalnih prava, rasta životnih troškova i nametanja konzumerizma determiniraju nužnost konstantnog zaduživanja većine stanovništva u svrhu očuvanja životnog standarda i socijalne pozicije.⁹

Rizik od siromaštva ili socijalne isključenosti veći je među ženama u odnosu na muškarce, mladim osobama u odnosu na osobe srednje dobi i umirovljenika, osobama sa niskim stupnjem obrazovanjem u odnosu na osobe sa višim stupnjem obrazovanja, ljudima sa dugogodišnjim zdravstvenim ograničenjima, nezaposlenima, samohranim roditeljima i obiteljima sa više djece.

Rizik od siromaštva ili socijalne isključenosti varira među članicama EU ali i unutar pojedinih država članica. Gotovo četvrtina stanovništva (23,3%) EU 28 koje živi u ruralnim područjima bila je izložena siromaštvu a što se prvenstveno donosi na zemlje u istočnoj i južnoj Europi (Bugarska, Rumunjska, Litva, Latvija) dok je nasuprot tome u zapadnoj i sjevernoj Europi ovaj rizik izraženiji u urbanim područjima (Danska, Belgija, Njemačka, Nizozemska, Austrija).Stopa rizika od siromaštva među starijim osobama u EU iznosila je 15,6% u 2018. godini. Najveći rizik od siromaštva čak 22,4%, zabilježen je kod mladih u dobi između 18-24 godine.Osobe s niskim stupnjem obrazovanja starije od 18godina također su izložene većem riziku od siromaštva koji iznosi 33,6% , dok primjerice taj rizik za

⁹Odoabaša, R.,(2011), Uzroci objave osobnih stečajeva u razvijenim zemljama zapadnog kruga, Pravni vjesnik, 27(2), 25-50

osobe sa srednjim stupnjem obrazovanja iznosi 20,4% a za osobe sa visokim stupnjem obrazovanja 10,7%.¹⁰

Socijalni transferi moguće su rješenje za smanjenje rizika od siromaštva i socijalne isključenosti, no utjecaj na njihovu visinu ovisi o politikama, ekonomskim ciljevima i bogatstvu svake zemlje unutar EU. Tako su na primjer socijalni transferi imali veliki utjecaj na smanjenje siromaštva preko 12% u Mađarskoj, Švedskoj, Norveškoj, Velikoj Britaniji dok je ta stopa znatno manja u Španjolskoj, Rumunjskoj i Grčkoj i iznosi manje od 5%. Zacrtni cilj koji je donesen u Strategiji Europa 2020 a to je smanjenje socijalne isključenosti i rizika siromaštva za 20 milijuna ljudi, prema ovim podacima neće biti ostvaren. Brzina razvoja novih tehnologija koje mijenjanju potrebe za ljudskom radnom snagom, zaoštavanje krize na Bliskom istoku i moguća nova migrantska kriza, klimatske promjene, pojava novih bolesti (COVID19), trgovinski ratovi samo su dio nepredvidivih okolnosti koje mogu spriječiti ostvarivanje donesene strategije i smanjenja broja siromašnih.

2.3. Pojava insolventnosti fizičkih osoba u Hrvatskoj

Iz planskog sustava proizvodnje i socijalističkog načina upravljanja državom Hrvatska pokreće razvoj gospodarstva liberalnom ekonomskom politikom prema Stabilizacijskom programu iz 1993. godine za vrijeme Domovinskog rata. Stabilizacijski program bazira se na tri koncepta razvoja. Prvi od njih je privatizacija koja je trebala osigurati izdvajanje države iz gospodarstva i razvoj tržišne ekonomije, drugi je deregulacija koja je treba stvoriti povoljnu tržišnu klimu i jačanje gospodarstva i treći je liberalizacija koja je trebala osigurati stabilan rast i razvoj.¹¹ U periodu 2000. do 2008.g BDP kontinuirano raste, izvršena je privatizacija većine poduzeća u vlasništvu države, povećan je priljev inozemnog kapitala te je time omogućen razvoj financijskog tržišta i rast cijena dionica, a stopa nezaposlenosti se kretala oko 11%. Veliki infrastrukturni projekti koje je inicirala država, poput izgradnje

¹⁰Eurostat, Dostupno na: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Living_conditions_in_Europe_-_poverty_and_social_exclusion (03. ožujka 2020)

¹¹Majstorović, M., (2014) Suvremena ekonomska kriza i Hrvatska, Sveučilište u rijeci, Ekonomski fakultet

autocesta, znatan porast investicija u građevinskom sektoru, ulazak velikih trgovačkih lanaca na domaće tržište, te velika ulaganja u turistički sektor koji bilježi kontinuirani rast utjecali su nastalan i stabilan rast BDP-a. Istovremeno radi tečajne politike jake kune i problema devizne klauzule koja dopušta da strani novac obavlja funkciju domaćeg novca, priljev deviza se povećava pa uvoz roba i usluga postaje jeftin u odnosu na vlastitu proizvodnju. Ovakva isključiva orijentiranost na rast i razvoj tercijarnog sektora dovodi do slabog ili potpuno zanemarivog ulaganja i investiranja u nove tehnologije i modernizaciju koja bi povećala konkurentnost domaće proizvodnje na globalnoj razini industrijsko - prerađivačkog sektora i sektora poljoprivrede, a koji su nosioci stvaranja nove dodane vrijednosti, radnih mjesta i zdravog gospodarskog rasta.¹² Nadalje, pojavljuje se problem deficita platne bilance budući da se rast BDP-a temelji na potrošnji i ulaganju u neproizvodni sektor. Početak recesije u rujnu 2008. godine prelio se i na Hrvatsku što se evidentno odražava na pad gospodarske aktivnosti kroz povećanje troškova inozemnog zaduživanja što dovodi do smanjenja priljeva inozemnog kapitala a time prestaje kreditiranje stanovništva, usporava se kreditiranje poduzetnika u privatnom sektoru, smanjuju se domaće i inozemne investicije i smanjuje se izvoz i uvoz dobara. Potrošnja je povezana s potražnjom stoga je pad potražnje na svjetskom tržištu uzrokovao i pad potražnje za hrvatskim proizvodima i smanjenje domaće proizvodnje a stanovništvo prestaje trošiti i počinje štedjeti.¹³

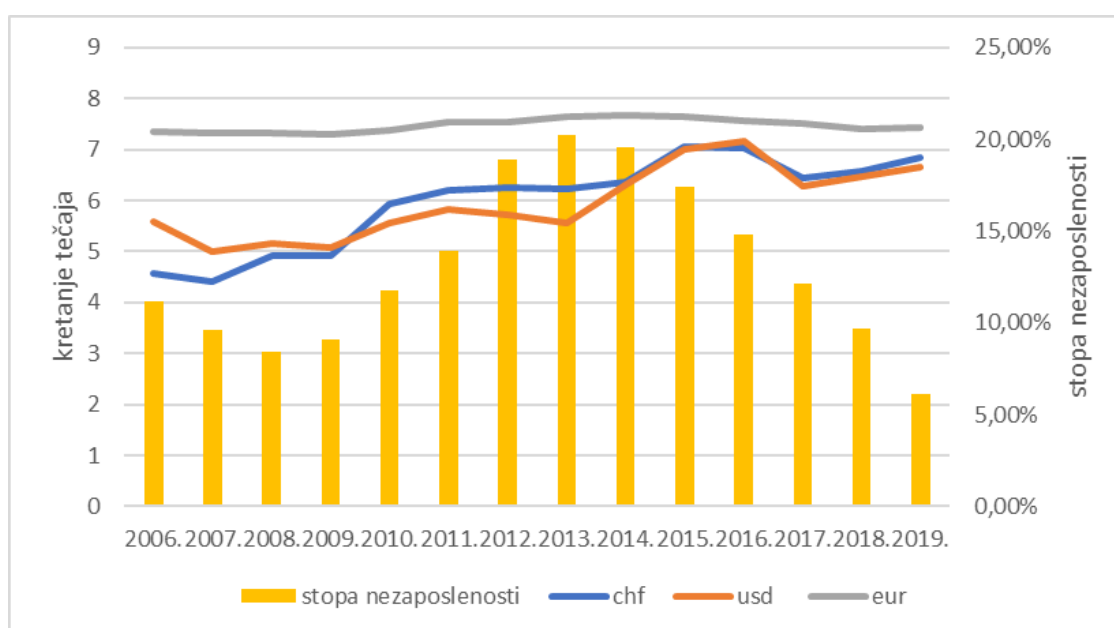
Hrvatsko gospodarstvo uslijed svih navedenih činjenica stagnira te analogno tome dolazi do smanjenja plaća, povećanja nelikvidnosti i stope nezaposlenosti koja konstantno raste te u 2013. g. iznosi 20,2 % a pad potrošnje i pad BDP-a u 2009. g. bilježi se u dvoznamenkastim stopama (industrija 15%, potrošnja 10%). Dio poreznih prihoda je izostao padom potrošnje, stoga država kako bi podmirila svoja dugovanja smanjuje svoje rashode, a razliku financira zaduživanjem pod određenim kamatnim stopama, koje su uzrokovale skuplje zaduživanje uslijed krize koja pridonosi većem riziku poslovanja. U isto vrijeme banke počinju odobravati kredite u "švicarcima" po kamatama od 3,6 ili 3,8 posto i cijenama nižima negoli su koštali krediti u eurima te počinje navala građana za tim kreditima, koja je svoj vrhunac doživjela 2007. i

¹²Krcić, M., (2018), Utjecaj ekonomske krize i makroekonomske politike u Republici Hrvatskoj, Završni rad. Sveučilište u Zagrebu: Fakultet organizacije i informatike Varaždin

¹³Jurčić, Lj., (2009) Hrvatska: Velika transformacija, Uvodno izlaganje i poruke Savjetovanja, 17. Tradicionalno opatijsko savjetovanje hrvatskih ekonomista (Opatija, 11.-13. studenoga 2009.) (pp. 738-753)

2008.g. Hrvatska narodna banka izdaje mlaka upozorenja javnosti na mogući rast tečaja i da zaduženje na dugačke rokove od po 20 godina nosi rizik tečaja „švicarca“ koji može porasti od 10 do 15 posto, što se naposljetku i dogodilo. No unatoč ovim, u javnosti nezamijećenim upozorenjima, preko stotisuća građana zadužilo se u „švicarcima“ i preuzelo tečajni rizik. Početkom 2008.g tečaj „švicarca“počinje kontinuirano rasti i iznosi 4,53 kn da bi svoj vrhunac od 7,70 kn dostigao početkom 2017.g.

1. Grafikon: Kretanje srednjeg tečaja HNB za eur, chf i usd posljednji dan u godini za period 2006.-2019.g. i stopa nezaposlenosti u Hrvatskoj

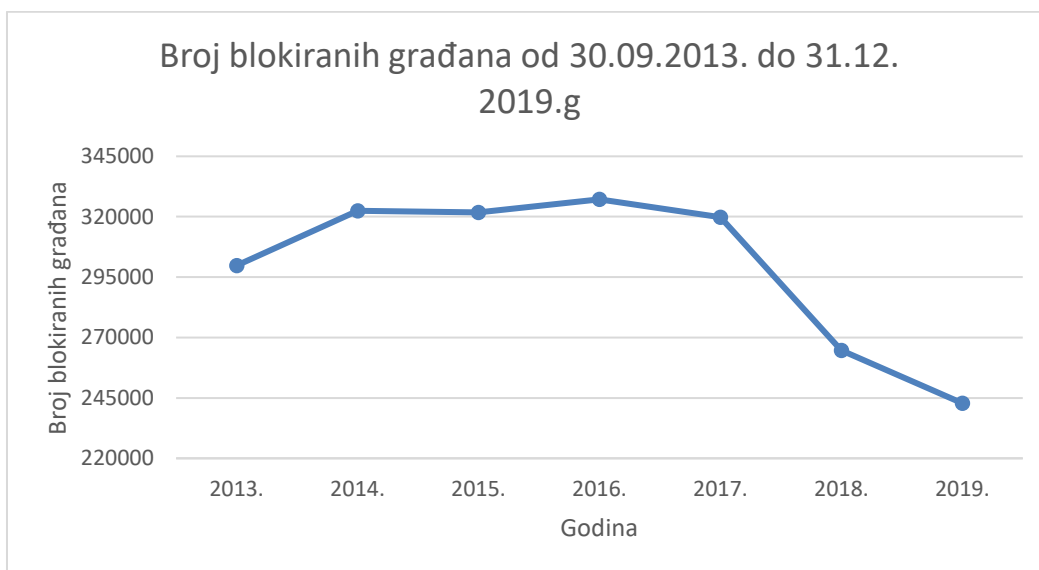
Izvor: HNB [online], Dostupno na: <https://www.hnb.hr/temeljne-funkcije/monetarna-politika/tečajna-lista/tečajna-lista> (01. ožujka 2020) ; HZZ [online], Dostupno na: <https://www.hzz.hr/statistika/> (01. ožujka 2020)

Sve navedene činjenice dovele su do lančane reakcije urušavanja kompletnog gospodarskog razvoja, tržišta kapitala i novca, osiromašenja stanovništva i privatnog sektora, povećanja stope nezaposlenosti te nemogućnosti plaćanja financijskih obveza građana i poslovnih subjekata. U periodu od 2011.g do 2018.g broj blokiranih građana s 25 tisuća porastao je na oko 325 tisuća a njihov dug koji je u siječnju 2011. iznosio šest milijardi kuna do 2018.g. je narastao na gotovo 43 milijarde kuna. U ljeto 2018. g vlada donosi izmjenu Zakona o provedbi ovrhe na novčanim sredstvima (NN 68/2018) čiji je najvažniji učinak obustavljanje ovrha pokrenutih pred

tri ili više godina nad računima po kojima šest mjeseci ili dulje nije bilo prometa niti naplata po istima.

Nakon primjene ovog zakona dolazi do velikog smanjenja iznosa ovršenih dugova i smanjenja broja blokiranih građana. Obustavljene su ovrhe ukupno vrijedne oko 30 milijardi kuna, a ukupan iznos dugotrajnih blokada smanjen je gotovo 25 milijardi kuna između 30. lipnja i 30. rujna 2018.g.

2.Grafikon: Broj blokiranih građana u Republici hrvatskoj od 30.09.2013.- 31.12.2019.g.

Izvor: FINA [online], Dostupno na: <https://www.fina.hr/gradani/ovrha-na-novcanim-sredstvima> (15.veljače 2020)

Prema podacima Financijske agencije u strukturi blokiranih građana prema trajanju blokade, prevladavaju dugotrajne blokade se na njih odnosi preko 16 milijardi kuna ili 96,1% ukupnog duga građana, koji je 31. prosinca 2019. godine iznosio 16,8 milijardi kuna.

Udio duga građana prema bankama i ostalim financijskim institucijama u ukupnom dugu je bio 35,7% na dan 31. prosinca 2019. godine. Prema visini duga slijedi dugovanje prema središnjoj državi s udjelom od 19,2%, dugovanje prema građanima kao vjerovnicima s udjelom od 3,9%, dugovanje za električnu energiju i komunalne usluge s udjelom 1,6% te tvrtkama u području djelatnosti

informacije i komunikacije s udjelom od 2,8% . Preostalo dugovanje se odnosi na ostale vjerovnike (tvrtke, obrti, i sl.) s udjelom od 36,8 %.¹⁴

2.4. Troškovi i posljedice insolventnosti u Hrvatskoj

Povezanost prezaduženosti ili insolventnost i zdravstvenih problema je neupitno te se može utvrditi postojanje izravnih troškova kao što su liječenje i boravak u bolnici ili lijekovi, i neizravnih troškova a tu bismo ubrojili smanjenje radne sposobnosti, bolovanja i rehabilitacije, troškovi dugotrajnog liječenja te prijevremeno umirovljenje ugroženih osoba, vezanih uz srčane bolesti i psiho-socijalne probleme nastale uslijed teških životnih situacija. Psiho-socijalne smetnje koje se javljaju kod insolventnih osoba su zabrinutost, strah, frustracije i napetosti, sukobi s bračnim drugovima i djecom, pojačano obiteljsko nasilje, stres i depresija, beznađe, otežana komunikacija s okolinom, te povećana sklonost suicidu.

Prema podacima Agencije za lijekove i medicinske proizvode Hrvatska je u 2018. potrošila preko 1,6 mlrd kuna na lijekove za liječenje koji djeluju na živčani i kardiovaskularni sustav.¹⁵ Kako u Hrvatskoj pa ni u svijetu nema konkretnih i sveobuhvatnih istraživanja o troškovima prezaduženosti za društvo, jasno je da su oni vrlo važni jer ugrožavaju zdravlje pogođenih osoba, povećava se mogućnost kriminalnog ponašanja, djeca sa manjkavim obrazovanjem doprinose riziku da se prezaduženost, nedostatan obrazovanje i siromaštvo prenose na nove generacije, i drugi razlozi.

Postupci koji se provode radi insolventnosti društvu stvaraju značajne troškove (odvjetnika, sudskih pristojbi, provedbe ovrhe) kroz sudske postupke prisilne naplate. Sa sigurnošću se može procijeniti da prezaduženost društvu stvara značajne troškove za sudske postupke prisilne naplate, gubitak poreznih prihoda, pružanje savjetodavnih usluga te povećana izdvajanja za socijalnu skrb i zdravstvenu zaštitu. Ujedno, zbog raznovrsnih zdravstvenih i socijalnih problema, znatan broj prezaduženih osoba ima smanjenu šansu za pronalazak zaposlenja pa neki posve napuštaju tržište rada.

¹⁴FINA [online], Dostupno ba: <https://www.fina.hr/gradani/ovrha-na-novcanim-sredstvima>(15.veljače 2020)

¹⁵Tportal [online], Dostupno na: [13](https://www.tportal.hr/vijesti/clanak/potrosnja-lijekova-u-hrvatskoj-porasla-najpotrebniji-su-lijekovi-za-zlocudne-i-kardiovaskularne-bolesti-20190911(01. ožujka 2020)</p></div><div data-bbox=)

Vlada Republike Hrvatske je u 2013.g. otpisala porezne dugove građana u vrijednosti 1,5 milijardi kuna¹⁶, te ponovo 2018.g u iznosu 1,063 milijardi kuna¹⁷.

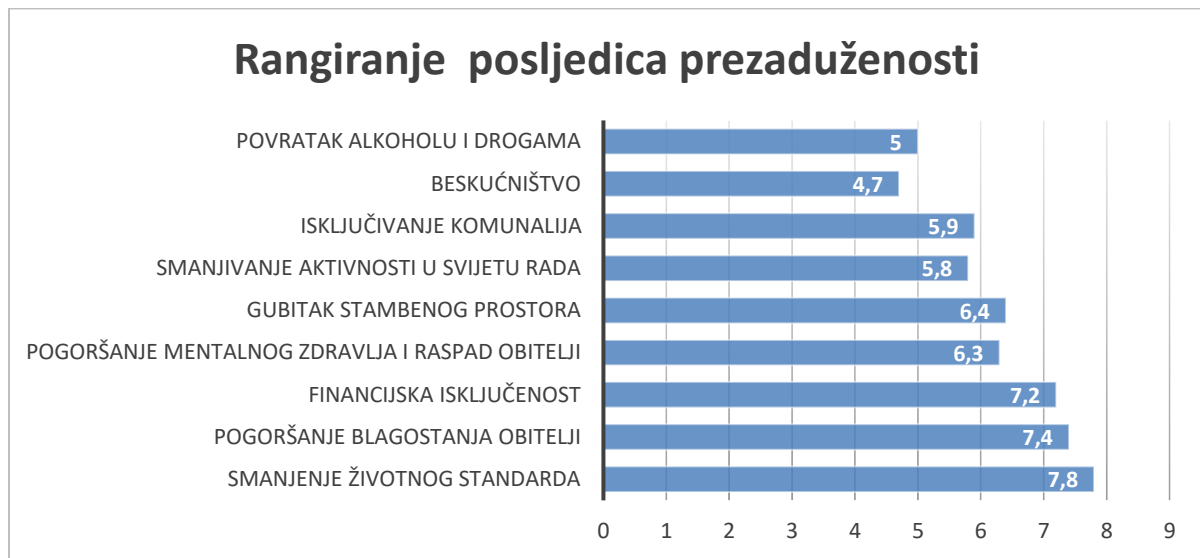
Uredbom o kriterijima i mjerilima u postupku za odgodu plaćanja, obročnu otplatu duga te prodaju, otpis ili djelomičan otpis potraživanja iz 2013 .g (NN 52/13 i NN 94/14) i Zakonom o otpisu dugova fizičkim osobama iz 2018.g(NN 62/18)poduzetnicima (pravnim i fizičkim osobama koje obavljaju registriranu djelatnost) je dodatno dana mogućnost porezno priznatog otpisa dospjelog duga i troška dužnicimaa državni je proračun analogno tome ostaobez prihoda od poreza na dobit i dohodak. Otpisi dugova bi se prije svega morali obavljati isključivo na temelju socijalnih kriterija radi načela socijalne solidarnosti i ekonomsko-pravne efikasnosti kako bi društvo u cjelini izbjeglo negativne posljedice ovakvog rješenja na štetu građana koji uredno izvršavaju svoje obveze.¹⁸

¹⁶Jelić, N.,(2013) Božićni dar ministra financija, Jutarnji [online] Dostupno na: [\(https://www.jutarnji.hr/vijesti/hrvatska/ekskluzivno-licic-%E2%80%98000-ljudi-ne-mora-nam-nikad-vratiti-15-milijardi-kuna.-sve-oprastamo%E2%80%99931670/\(05.05.2013\)\)](https://www.jutarnji.hr/vijesti/hrvatska/ekskluzivno-licic-%E2%80%98000-ljudi-ne-mora-nam-nikad-vratiti-15-milijardi-kuna.-sve-oprastamo%E2%80%99931670/(05.05.2013))

¹⁷Bodul, D.,(2018) Zakon o otpisu dugova fizičkim osobama - jednokratna mjera pomoći, Informator [online] Dostupno na:[\(https://informatior.hr/strucni-clanci/zakon-o-otpisu-dugova-fizickim-osobama-jednokratna-mjera-pomoci\)](https://informatior.hr/strucni-clanci/zakon-o-otpisu-dugova-fizickim-osobama-jednokratna-mjera-pomoci) (05.05.2018)

¹⁸Ibid

3. Grafikon: Rangiranje posljedica prezaduženosti

Obrada: Autor

Izvor: Civic Consulting of the Consumer Policy Evaluation Consortium, (2013), *The over-indebtedness of European households: updated mapping of the situation, nature and causes, effects and initiatives for alleviating its impact – Part 1: Synthesis of findings*. Dostupno na: https://www.mabs.ie/downloads/reports_submissions/part_1_synthesis_of_findings_en.pdf [01. ožujka 2020]

U velikom ispitivanju Europske komisije iz 2013. godine, 277 stručnjaka za pitanja prezaduženosti iz financijskog sektora, nevladinih udruga, javnih tijela i nezavisnih analitičara iz šest zemalja članica EU (Francuska, Mađarska, Njemačka, Slovenija, Španjolska i Velika Britanija), došlo je do zaključka kako su najveće posljedice prezaduženosti na smanjenje životnog standarda (s prosječnom ocjenom 7,8 u rasponu od 1 do 10), nakon toga slijedi pogoršanje blagostanja obitelji (7,4). Iduća visoko ocijenjena posljedica bila je financijska isključenost (7,2).

Od važnosti su i kategorije pogoršanje mentalnog zdravlja i raspad obitelji (svaka 6,3), kao i gubitak stambenog prostora (6,4). Nešto manje značajne bile su smanjivanje aktivnost u svijetu rada (5,8) i isključivanje komunalija (5,9). Ispitanici vjeruju kako je najmanja važnost (iako nije zanemariva) bila opasnost od beskućništva (4,7) i povratak u ovisnost od alkohola ili droge (5,0).

S povećanjem dugovanja, posebice otplata kredita i plaćanja režija, pogoršao se važan aspekt kakvoće života a to je sigurnost stanovanja. Europsko istraživanje o kvaliteti života što ga provodi Europska zaklada za poboljšanje kvalitete života i

rada, nedvojbeno pokazuje kako se povećao postotak Europljana koji se boje da bi mogli izgubiti svoje stanove i/ili kuće.¹⁹

¹⁹Bejaković, P.,(2016) Osobna prezaduženost u Europskoj uniji kao odrednica socijalne isključenosti, Revija za socijalnu politiku, god. 23, br. 1., str. 137-154

3. TEORIJSKI ASPEKTI OSOBNOG BANKROTA

3.1. Pojmovno određenje osobnog bankrota

U hrvatskom se jeziku kao sinonim naziva stečaj upotrebljava i naziv bankrot. Podrijetlo naziva bankrot potiče iz Firentine u Italiji, odnosno lokalnih međunarodnih bankara u srednjem vijeku. *Banca rota ili bancarupta* na talijanskom jeziku znači trulu, pokvarenu, prevrnutu ili razbijenu klupu koju su ljutiti vjerovnici razbili dužniku te se nalazi u korijenu riječi bankrot (*bankrott* njem., *bankruptcy* engl.). Autentični prijevod s njemačkog bi glasio *kon* što je *s* i *kurs* što je *tečaj*, pa tako dobijmo riječ *konkurs* što je u prijevodu doslovno stečaj. Sve navedeno opet vuče korijene iz latinskog *concursum* ili u prijevodu strka, sukob ,dvojoj, te *creditorum* ili vjerovnici. Spojem dviju punoznačnih riječi dobijemo riječ na latinskom *concurscreditorum*, što živopisno opisuje nastalu situaciju u kojoj se nalazi vjerovnik koji goni dužnika da mu vrati imovinu i dužnik koji je izgubio imovinu vjerovnika i nastoji pobjeći od nastalih obveza prema njemu.²⁰

Definicija stečaja i insolventnosti u opće jezičnom terminološkom rječniku prema Aniću za stečaj glasi, da je stečaj u pravnom smislu sudski izvršni postupak koji se pokreće protiv prezadužene osobe, poduzeća ili javne ustanove radi ravnomjernog podmirenja dužničkih obveza a insolventnost u ekonomskom smislu stanje u kojem fizička osoba ili druga pravna osoba nije u mogućnosti podmiriti dospjele obveze u zadanim rokovima dospijea. Insolventnost se pojavljuje kao privremena, u slučaju da pravna odnosno fizička osoba kasni sa podmirivanjem obveza ili trajna kad se potpuno obustavi naplata svih obveza. Iz analize ovih dviju riječi stečaj, koji se opisuje kao postupak, i insolventnost, koja se opisuje kao stanje, dolazi se do zaključka da postoji osnovna razlika u smislu i značenju ovih riječi.²¹

²⁰Sajter, D., Hudeček, L., (2009), Temeljni pojmovi i nazivi stečajnoga prava, Rasprava Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje 35 str. 309–332,

²¹Hrvatski enciklopedijski rječnik, Novi liber, Zagreb, (2002)

3.2. Uzroci nastanka osobnog bankrota

Uzroci nastanka prezaduženosti, pa insolventnosti a nakon toga i osobnog bankrota međusobno su povezani nizom gospodarskih kretanja i životnih situacija u kojima se pojedina osoba nalazi, a koja su posebno izražena u proteklih tridesetak godina. Kada vjerovnik-kreditor loše procijeni kreditnu sposobnost korisnika, ili ukoliko dođe do naglih promjena u uvjetima života obitelji i osoba, uslijed makroekonomskih šokova, trenutnog stanja i razvijenosti u kojem se nalazi domicilno gospodarstvo, mogući su razlozi nastanka osobnog bankrota. Stavimo li iznos ukupnih obveza u odnosu na raspoloživi dohodak dobit ćemo stopu zaduženosti koja se često koristi kao indikator stanja prezaduženosti. Logično je zaključiti da ostvarujemo li veći dohodak to je lakše podmiriti tekuće obveze i otplatiti dospjeli dug.²² Dohodak koji se ostvaruje tijekom određenog razdoblja može biti siguran i stalan (umirovljenici, uposlenici javnog sektora) ili promjenljiv i nesiguran (privatni sektor) u budućnosti (umanjen ili uvećan), a te promjene su često nepredvidive te uveliko utječu na podmirivanje preuzetih obveza i uzrok nastanka osobnog bankrota²³. Proces neracionalnog i bespotrebnog zaduživanja pojedinaca i kućanstava i dalje je u porastu. Tako nastale situacije osobne prezaduženosti koje prethode osobnom bankrotu postaju velik izazov interesa regulatora, multidisciplinarnog pristupa zajednice i javnosti općenito u prevenciji nastanka uzroka ovog problema. U Hrvatskoj se konstantno povećava broj prezaduženih osoba kao i onih čiji su računi u bankama blokirani. Jedan od ključnih uzroka nastanka prezaduženosti jest olakšavanje kućanstvima pristup kreditima banaka koji je olakšan deregulacijom u financijskom sektoru, uz nepromijenjene razine dohotka i vrlo malu ili čak nikakvu mogućnost povećanja dohotka.²⁴ Promatranjem izvora prihoda, motivacije za kupnju, osnovnih racionalnih i iracionalnih potreba, nastanka i stvaranja potražnje putem marketinga, ponude na tržištu uz nisku razinu dohotka i reducirane izvore prihoda i nadasve financijskom nepismenošću, opasnost od bankrota se rapidno

²²Bejaković, P., (2010) Osobna prezaduženost, Zagreb: Denona

²³Ivanov, M., Barbić, D., Lučić, A., (2017), Moj novac moja budućnost, Zagreb: Štedopis Institut za javne financije

²⁴Boros, A., (2015), Primjena osobnog bankrota u praksi, Diplomski rad. Split: Ekonomski fakultet

povećava. Faktori koji utječu na ponašanje potrošača i njihov proces donošenja odluke mogu se razvrstati u tri skupine²⁵ :

1. Društveni čimbenici (kultura, temeljne vrijednosti i vjerovanja stečena u obitelji, društveni staleži, sportska društva, udruge, razni klubovi, religija, isl.)
2. Osobni čimbenici (osjećaji, način razmišljanja, modalitet ponašanja, razina sposobnosti prilagođavanja novonastalim situacijama, percepcija, motiv, znanje i sl.)
3. Psihološki čimbenici (predstavljaju kognitivnu ili spoznaja, afektivnu ili osjećaj i konativnu ili spremnost na kupnju, reakciju pojedinaca na proizvode, usluge ili situacije).

Osobni čimbenici u koje spadaju primarne emocije kao pohlepa, zavist, ljutnja, strah, znanje, te društveni čimbenici kao odnosi među ljudima i odnosi prema okruženju te društveno prihvatljivo ponašanje, norme i standardi, moda i trendovi najvažnije su komponente za nastanak osobnog bankrota. Nadalje, agresivne marketinške aktivnosti prilikom stvaranja potražnje za nekim proizvodom ili uslugom često manipuliraju i zavaravaju potrošača vezano uz cijenu, kvalitetu ili korisnost tog proizvoda ili usluge²⁶. Unatoč tome neracionalni potrošači pod utjecajem nametljivih i sugestivnih reklama motivirani su i kupuju proizvode ili usluge koje im uopće nisu potrebni, što stvara velike društvene štete u ekološkom smislu (smeće)²⁷. Neke nepredviđene životne situacije također su jedan od uzroka osobnog bankrota uslijed povećanih izdataka no na njih se ne može utjecati u nekoj većoj mjeri (bolesti, razvod, nezaposlenost). Svaki stanovnik Hrvatske prosječno posjeduje dvije kartice koje koriste prilikom kupnje, pri čemu mnogi nisu svjesni svojih financijskih mogućnosti i činjenice da troše novac koji nemaju a u budućnosti će ostati bez dijela prihoda za namirenje tako potrošenih financijskih sredstava.²⁸ Ukoliko uz sve navedeno još k tome nedostaje i temeljna financijska pismenost o novcu, inflaciji, štednji, kamatnim stopama, investicijama, dugu, kreditnom i valutnom riziku te svim

²⁵Kesić T.,(2006), Ponašanje potrošača, Zagreb: Opinio.

²⁶Institut za financijsko obrazovanje, Štedopis, e-learning Što je potrošnja (2017) [online]. Dostupno na: <https://www.stedopis.hr/sto-je-potrosnja/>(15. veljače 2020)

²⁷Trstenjak, J.,(2015), Možemo li promijeniti životni stil i drastično smanjiti količine otpada kojeg stvaramo, Jutarnji [online]. Dostupno na: <https://novac.jutarnji.hr/novcanik/mozemo-li-promijeniti-zivotni-stil-i-drasticno-smanjiti-kolicine-otpada-koje-stvaramo/8383469/> (08. ožujka 2020)

²⁸Telegram [online], Dostupno na: <https://www.telegram.hr/zivot/iako-znamo-da-su-kartice-omiljene-u-hrvatskoj-dobro-je-podsjetiti-se-kako-odabrati-najbolju-za-sebe/> (16. ožujka 2020)

ostalim financijskim ugovorima i drugim financijskim instrumentima, rizik za osobni bankrot se uvelike povećava.

3.3. Mjere za prevenciju osobnog bankrota

Financijsko opismenjavanje je proces u kojem financijski potrošači poboljšavaju svoje razumijevanje financijskih proizvoda i koncepata te putem informacija, uputa i/ili objektivnih savjeta razvijaju potrebne vještine i sigurnost kako bi postali svjesniji financijskih rizika i prilika, mogli donositi utemeljene odluke, znali gdje se obratiti za pomoć te poduzimali druge odgovarajuće mjere za poboljšanje svoje financijske dobrobiti.²⁹

Prema Europskoj komisiji (COM 2013 b.), efikasan sustav sprječavanja i ublažavanja osobne prezaduženosti temelji se na uravnoteženom sustavu mjera koji se može grupirati u četiri skupine³⁰:

1. Prevencija - obuhvaća financijsko obrazovanje i osposobljavanje usmjereno na razvoj financijske pismenosti koje bi trebalo započeti još u osnovnoj školi uz konstantno cjeloživotno učenje za sve dobne skupine, odgovorno pozajmljivanje koje obvezuje financijske institucije na dobru provjeru kreditne sposobnosti klijenta, te ranu uključenost kreditora i/ili vjerovnika ukoliko dužnik ne ispunjava obveze
2. Rješavanje problema koji nastaju na financijskom tržištu - tisak vodiča za lakše razumijevanje financijskog tržišta i problema prezaduženosti te odgovornu naplatu dospjelog duga poštujući privatnost i dignitet dužnika te razloge koji su doveli do problema
3. Pomaganje, rješavanje i rehabilitacija – izvansudska nagodba, posrednici između vjerovnika i dužnika, oprost duga
4. Srodna pitanja – osiguranje dohotka odnosno novo zaposlenje ili privremena pomoć, savjetovišta, i sl.

²⁹OECD (2005) Improving Financial Literacy: Analysis of Issues and Policies. Paris: OECD

³⁰Bejaković, P., (2016) Osobna prezaduženost u Europskoj uniji kao odrednica socijalne isključenosti, Revija za socijalnu politiku, god. 23, br. 1., str. 137-154

Razvoj i implementacija financijske pismenosti izuzetno je važna za tri grupe potrošača, a to su: potrošači koji odlučuju o štednji ili investiranju za mirovinu, korisnici kredita i financijski isključene osobe. Pitanje financijske pismenosti osobito je važno i za siromašno stanovništvo i ono s niskim prihodima, jer najčešće nisu visoko obrazovani i shodno tome više su izloženi financijskim prijevarama i neetičnim financijskim postupcima.³¹

U cilju stvaranja financijski opismenjenog stanovništva, financijsko obrazovanje mora biti učinkovito, pravovremeno, nepristrano i predstavljeno u dostupnim formatima. Bitno je uključiti što više kanala distribucije informacija kako bi se obuhvatio što veći broj građana Republike Hrvatske. Potrebno je objediniti sve već postojeće aktivnosti vezane uz financijsku pismenost, te analizirati učinkovite i provjerene prakse financijskog obrazovanja u državama članicama Europske unije i OECD-a, a potom ih uvesti u sustav financijskog obrazovanja i povećanja financijske pismenosti u Republici Hrvatskoj. Osobna financijska dobrobit, osim pojedincima, doprinosi i učinkovitosti i prosperitetu nacionalne ekonomije. Osim financijski pismenog stanovništva, osobnoj financijskoj dobrobiti doprinosi i učinkovita regulacija, uspješna ekonomija i konkurentno tržište, pouzdan financijski sektor, raznoliko tržište za financijske proizvode i usluge i zaštita potrošača.³²

³¹Kujundžić, A., (2015), Financijska pismenost i zaštita potrošača bankovnih usluga, Diplomski rad. Zagreb: Ekonomski fakultet

³²Vlada Republike Hrvatske (2015) Nacionalni strateški okvir financijske pismenosti potrošača za razdoblje od 2015. do 2020. godine. Klasa: 022-03/15-07/22. Urbroj: 50301-05/16-15-2. Zagreb: Narodne novine

4. STEČAJ POTROŠAČA U REPUBLICI HRVATSKOJ

Zakon o stečaju potrošača (u daljnjem tekstu ZSP) stupio je na snagu 1. siječnja 2016.godine (NN100/15 i NN 67/18) i njime se uređuju opća pravila o stečaju potrošača, izvansudski postupak pred savjetovalištim, pretpostavke za otvaranje postupka stečaja potrošača, postupak pred sudom te pretpostavke i učinci oslobođenja potrošača od preostalih obveza. Cilj ovoga Zakona je poštenog potrošača osloboditi od obveza koje prestanu nakon što se proda njegova imovina, ukoliko je posjeduje, te tako prikupljena sredstva ravnomjerno raspodjele vjerovnicima, što bi na kraju insolventnim potrošačima stvorilo uvjete za novi početak ili reprogramiranje dugova³³. Razlog donošenja i implementiranja ovog zakona je što efikasnije rješavanje problema prezaduženih građana tj. fizičkih osoba kroz stvaranje uvjeta da se kroz neformalne i formalne zakonske mehanizme postigne dogovor između vjerovnika i potrošača oko restrukturiranja postojećih obveza, stvaranje uvjeta za odgovorno i ekonomski racionalno ponašanje potrošača te reduciranje broja bezuspješnih i višestrukih ovršnih postupaka. Rješavanje poštenog, a nesretnog dužnika ima mnogo prednosti i slabosti za dužnika, vjerovnika i društvo u cjelini, ali je nužno radi očuvanja dostojanstva čovjeka.³⁴

4.1. Potrošač kao stečajni dužnik

Zakon propisuje da je potrošač nesposoban za plaćanje ako najmanje 90 dana uzastopno ne može ispuniti jednu ili više dospjelih novčanih obveza u ukupnom iznosu većem od 30.000,00 kuna. Ispunjenjem ovog kriterija stječe se stečajni razlog i može se otvoriti postupak stečaja potrošača koji se provodi nad njegovom imovinom. Potrošačem se smatra svaka fizička osoba koja sklapa pravni posao ili djeluje na tržištu izvan svoje trgovačke, poslovne, obrtničke ili profesionalne djelatnosti.

³³Središnji državni portal [online]. Dostupno na: <https://gov.hr/moja-uprava/pravna-drzava-i-sigurnost/pravna-zastita/stečaj-potrosaca/1897> (16. ožujka 2020)

³⁴Ivanjko, Š., (2008), Osebni stečaj kot nova finančna priložnost, Zbornik Pravne fakultete Univerze v Mariboru, let. 4, št. 1, str. 121-135.

Potrošačem se smatra i fizička osoba obveznik poreza na dohodak od samostalne djelatnosti prema odredbama Zakona o porezu na dohodak (NN 121/19) i fizička osoba obveznik poreza na dobit prema odredbama Zakona o porezu na dobit (NN 121/19) ako:

1. nema više od 20 vjerovnika
2. obveze iz obavljanja djelatnosti ne prelaze iznos od 100.000,00 kuna
3. nema obveza iz radnih odnosa koje proizlaze iz obavljanja djelatnosti i
4. nije pokrenut predstečajni ili stečajni postupak

Potrošačem se smatra i fizička osoba - građanin koja ima obveze iz obrta ili samostalne djelatnosti koju više ne obavlja, te se takav potrošač smatra fizičkom osobom- građaninom i za njega se neće utvrđivati ispunjava li uvjete propisane čl. 4 stavkom 3. Zakona o stečaju potrošača (da nema više od 20 vjerovnika, obveze iz obavljanja djelatnosti ne prelaze iznos 100.000.,00 kn, da nema obveza iz radnih odnosa koje proizlaze iz obavljanja djelatnosti i da nije pokrenut predstečajni ili stečajni postupak).

U postupku stečaja potrošača podnesci se podnose na propisanim obrascima utvrđenim Pravilnikom koji donosi Ministarstvo pravosuđa, koje je dužno osigurati dostupnost obrazaca (na mrežnoj stranici e-oglasna ploča sudova i svim ovlaštenim savjetovalištim).

4.2. Izvansudski postupak

Izvansudski postupak provodi ovlašteni posrednik u savjetovalištu sa ciljem sklapanja izvansudskog sporazuma između potrošača i vjerovnika. Ovim postupkom omogućuje se prezaduženim građanima jednostavniji način sklapanja sporazuma sa vjerovnicima prije otvaranja postupka stečaja potrošača pred sudom. Radi se o vrsti formalnog postupka kojem je svrha prikupiti sve relevantne podatke o potraživanjima vjerovnika i potrošačevoj imovini.

4.2.1. Savjetovališta i posrednik

Savjetovališta su ustrojstvene jedinice Financijske agencije koje su određene Pravilnikom o uvjetima za dobivanje dozvole za obavljanje poslova savjetovališta i načinu rada savjetovališta (NN 2/16) i druge osobe koje su dobile dozvolu za obavljanje poslova savjetovališta. Posrednik je djelatnik FINA-e ili druga fizička osoba kojoj je izdana dozvola za obavljanje poslova posrednika. Pravilnikom su utvrđeni uvjeti za dobivanje dozvole za obavljanje poslova posrednika (NN 3/16). Dozvolu za obavljanje poslova posrednika dodjeljuje Ministarstvo pravosuđa koje vodi Očevidnik savjetovališta i posrednika. Obveza posrednika je pružiti stručnu pomoć potrošaču za sastavljanje plana ispunjenja obveza uz osobitu pažnju o osobnom i obiteljskom životu, dostojanstvu, ugledu i časti potrošača s obzirom da se radi o slabijoj strani u navedenom pravnom odnosu. Posrednik je ovlašten pregledati dokumentaciju, utvrditi uvjete za izvansudski postupak, objaviti prijedlog vjerovnika za izmjenu ili dopunu plana ispunjenja obveza, održavanje sastanka, izdavanje potvrde da pokušaj sklapanja izvansudskog sporazuma nije uspio i sudjelovati pri sklapanju izvansudskog sporazuma.

Pokretanje izvansudskog postupka može inicirati vjerovnik ili potrošač na propisanom obrascu. Zahtjev se podnosi neposredno ili putem pošte savjetovalištu u kojem vjerovnik ili potrošač želi provesti izvansudski postupak. Ukoliko zahtjev za izvansudski postupak inicira vjerovnik isti podnosi sljedeće (čl. 12 ZSP-a):

1. isprave iz kojih proizlazi vjerojatnost tražbine (ugovor, račun, ovjereni izvadak iz poslovnih knjiga, presuda, rješenje o ovrsi i sl.)
2. izričiti pristanaka potrošača za provedbu izvansudskog postupka
3. dokaz o uplati predujma za troškove postupka.

Ako zahtjev za izvansudski postupak inicira potrošač isti je dužan dostaviti (čl. 12 ZSP-a):

1. dokaz o postojanju stečajnog razloga (dokaz o nesposobnosti za plaćanje)
2. popis imovine i obveza

3. plan ispunjenja obveza

4. dokaz o uplati predujma za troškove postupka ili rješenje kojim se potrošač oslobađa plaćanja istih.

Sukladno Zakonu o besplatnoj pravnoj pomoći (NN 43/13) potrošaču se može odrediti besplatna pravna pomoć (oslobođenje obveze uplate predujma) ili besplatna pravna pomoć u razmjeru s njegovim primanjima (djelomično oslobođenje obveze uplate predujma(čl. 15 ZSP-a)) na temelju rješenja koje izdaje Ured državne uprave kao nadležno tijelo.

4.2.2. Popis imovine i obveza

Uz zahtjev za izvansudski postupak potrošač je dužan dostaviti popis imovine i obveza, a ako zahtjev podnosi njegov vjerovnik, dužan je isto bez odgode dostaviti savjetovalištu (čl. 12 ZSP-a). Popis imovine i obveza sadrži nekretnine, pokretnine, financijsku i nefinancijsku imovinu, troškove stanovanja, imovinskopravna raspolaganja unutar obitelji i članove obitelji, postupke pred sudovima, odnosno detaljnu analizu financijsko-materijalnog stanja potrošača.

Popis imovine i obveza potrošača sadrži (čl. 13 ZSP-a):

1. Popis nekretnine obuhvaća zemljišno-knjižne podatke o nekretninama kao što je oznaka katastarske čestice, katastarske općine i zemljišno knjižnog – uloška tj. izvadak iz zemljišnih knjiga, a u slučaju da nekretnina nije upisana u zemljišno knjižnu knjigu, potrebno je navesti mjesto gdje se nekretnina nalazi, njezin naziv, granice i površinu odnosno dostaviti izvadak iz katastarskog posjedovnog lista ili ispravu na temelju kojeg je nekretnina stečena.
2. Pokretnine potrošača obuhvaćaju popis istih, gdje se nalaze i temelj stjecanja (ugovori, rješenja), treba navesti njihova osnovna obilježja kao što su registarske tablice, serijski broj, nadalje vrijednosne papire (mjenice, čekove, dionice, obveznice), namještaj, umjetnine, satove, nakit, zlato, domaće životinje i stoku, poljoprivredne strojeve, itd.

3. Imovinska prava na tuđim stvarima , potrošač navodi kome pripadaju i gdje se nalaze tuđe stvari nad kojima ima imovinska prava (založno pravo, stvarni teret, služnost, zakup, najam).
4. Novčana sredstva na računima potrošača (naziv pravne osobe, broj računa i iznos sredstava na računu).
5. Novčane tražbine potrošača - prema pojedinim dužnicima, njihovoj visini i osnovama nastanka te isprave kojima to dokazuje, prima li plaću, mirovinu ili neki drugi povremeni prihod, po deviznom računu, žiro računu i drugim računima kod pravnih osoba, poslovni udjeli kod trgovačkih društava, tražbine prema osiguravajućim društvima, itd.
6. Nenovčane tražbine prema dužnicima – predaja određene pokretne ili nepokretne stvari ili određene količine pokretnina.
7. Druga prava koja čine imovinu potrošača – patenti, tehnička unapređenja, sve što nije nabrojano prethodno.
8. Novčana i nenovčana obveza potrošača , s podacima o identifikaciji vjerovnika (oib vjerovnika, novčana ili nenovčana tražbina, dospijeće tražbine, vrsta i visina kamatne stope na novčane tražbine).
9. Razlučna prava na imovini potrošača s podacima o identifikaciji vjerovnika – dio imovine na koje se odnosi razlučno pravo, je li upisano u javne knjige i visina iznosa razlučnog prava (npr. ako postoji založno pravo na nekretnini koja se nalazi u stečajnoj masi dužnika, može se namiriti iz vrijednosti te stvari ili prava odvojeno i neovisno o namirenju vjerovnika čije tražbine nisu osigurane).
10. Izlučna prava s podacima o identifikaciji vjerovnika – podaci o pravu, pravna osnova i dio imovine na koji se odnosi izlučno pravo (nositelj izlučnog prava zahtijeva da mu se izdvoji ili preda predmet koji ne spada u stečajnu masu na temelju pravovaljane isprave).
11. Primanja iz radnog odnosa i ostala primanja u prethodnih 12 mjeseci – naziv poslodavca i iznos plaće, iznos mirovine ili iznos nekog drugog primanja. troškovi stanovanja u prethodnih 12 mjeseci – specifikacija i iznos u kunama.
12. Zakonske obveze uzdržavanja, s podacima o identifikaciji članova.
13. Članovi uže obitelji i članovi kućanstva, s podacima o identifikaciji članova – bračni ili izvanbračni drug, srodnici po krvi u ravnoj liniji i njihov bračni drug,

braća sestre, posvojenici, očuh, posvojitelji, štice, skrbnik, pastori, maćeha, srodnici po tazbini do drugog stupnja, djeca povjerena na smještaj, odgoj ili skrb izvan obitelji i osoba koju je potrošač dužan uzdržavati.

14. Postupci pred sudovima ili javnopravnim tijelima u kojima je potrošač stranka – naziv tijela, vrsta postupka, poslovni broj predmeta, podaci o strankama u postupku, vrijednost spora.
15. Imovinskopravna raspolaganja između njega i članova njegove uže obitelji te drugih osoba u prethodnih pet godina s podacima o identifikaciji osoba – darovanja, nazivi i brojevi debitnih i ostalih kartica, odricanje od nasljedstva, ustupanje nasljednog dijela itd.

Dužnost potrošača je i dostaviti plan ispunjenja obveza s odredbama o visini potrošačeve obveze (vrsta i visina obveze, podatke o vjerovniku, dospijeće i kamate koja se obračunava ako je obveza u novcu), postotku umanjenja obveze (za koliko bi se obveza umanjila kako bi je potrošač mogao ispuniti), iznosu za isplatu, rokovima i načinu ispunjenja obveza (opseg, rok ispunjenja, uvjet, kamatna stopa, datum od kojeg kamata teče, itd.) prema svakom od vjerovnika pri čemu zakonodavac očekuje da posrednik pomogne potrošaču u pronalaženju za njega najpovoljnije opcije restrukturiranja kao i da mu pomogne u sastavljanju plana ispunjenja obveza (čl. 17 ZSP-a).

Posrednik sve podatke koje je potrošač naveo u popisu imovine i obveza provjerava uvidom u javne registre koji su dostupni, a to su zemljišne knjige, katastar, sudski registar i obrtni registar. Ukoliko posrednik ne može provjeriti neke podatke iz dostupnih registara, potrošač svojim potpisom na popisu imovine i obveza potvrđuje da su podaci potpuni i točni, no ukoliko posrednik sazna da je potrošač nešto zatajio, poziva potrošača da se izjasni o tome te da podatke ispravi ili dopuni. Ako potrošač ne dopuni ili ispravi tražene podatke, posrednik je dužan upozoriti vjerovnike na nepotpunost ili netočnost podataka sadržanih u popisu imovine i obveza, o čemu na popisu imovine i obveza sastavlja bilješku, a takav potrošač se smatra nepoštenim (čl. 14 ZSP-a).

4.2.3. Poziv za sudjelovanje i izvansudski sporazum

Nakon što su ispunjene sve pretpostavke za vođenje postupka a to su stečajni razlog, dostavljen i uredno popunjen popis imovine i obveza, sastavljen i uredno ispunjen plan ispunjenja obveza savjetovalište će na mrežnim stranicama Financijske agencije objaviti poziv za sudjelovanje uz plan ispunjenja obveza čime se dostava poziva smatra obavljenom (čl. 16 ZSP-a). Sastanak u savjetovalištu može se sazvati najranije 30 dana od dana objave poziva za sudjelovanje, a izvansudski postupak traje najdulje 30 dana od dana sastanka navedenog u pozivu za sudjelovanje. Iznimno, navedeni rok od 30 dana može se produljiti za dodatnih 30 dana ako posrednik u savjetovalištu ocijeni da postoji mogućnost sklapanja izvansudskog sporazuma između potrošača i svih njegovih vjerovnika ili ako su potrošač i svi njegovi vjerovnici suglasni da se izvansudski postupak produlji (čl. 18 ZSP-a). Vjerovnici mogu savjetovalištu dostavljati svoje prijedloge za izmjenu i dopunu plana ispunjenja obveza nakon objave poziva najkasnije u roku od 30 dana a što se objavljuje na mrežnim stranicama Financijske agencije.

Ako nakon proteka roka od 30 dana, odnosno dodatnih 30 dana, izvansudski sporazum nije sklopljen, savjetovalište će potrošaču izdati potvrdu da pokušaj sklapanja izvansudskog sporazuma nije uspio (čl. 18. ZSP-a). Također, sklapanje izvansudskog sporazuma smatra se neuspjelim ako neki od vjerovnika nakon objave poziva za sudjelovanje izjavi da ne želi sudjelovati u izvansudskom postupku te ako pokrene ili nastavi postupak radi prisilnog ostvarenja svoje tražbine (čl. 19. ZSP-a). Bez obzira na vjerovnika koji ne želi sudjelovati u izvansudskom postupku, potrošač može sa ostalim vjerovnicima koji su suglasni sklopiti isti.

Izvansudski postupak pred savjetovalištem između potrošača i vjerovnika je uspio, kada potrošač i vjerovnici dogovorno daju svoj pristanak na plan ispunjenja obveza. Izvansudski sporazum može se sklopiti samo s vjerovnicima koji su sudjelovali u izvansudskom postupku tako da nema pravnog učinka na vjerovnike s kojima nije sklopljen (čl. 20. ZSP-a).

Sklopljeni izvansudski sporazum ima učinak izvansudske nagodbe i predstavlja ovršnu ispravu, a bitni sastojci izvansudskog sporazuma su vrsta, opseg i

vrijeme ispunjenja obveze te potvrda posrednika da je izvansudski sporazum sklopljen pred ovlaštenim savjetovalištem i uz sudjelovanje ovlaštenog posrednika.

3. Tablica: Broj predmeta i sklopljenih/neuspjelih Izvansudskih sporazuma za razdoblje od 1.1.2016. do 09.03.2020. godine

	Ukupno zaprimljeni prijedlozi	Neuspjeli sporazum	Sklopljeni sporazum
Zagreb	680	440	4
Osijek	102	79	
Pula	84	60	3
Split	62	62	
Rijeka	52	43	1
Varaždin	33	29	3
Slavonski Brod	27	18	
Virovitica	26	25	
Zadar	23	19	
Bjelovar	23	22	
Zlatar	23	21	
Velika Gorica	19	19	2
Sisak	18	14	
Šibenik	15	14	
Dubrovnik	13	13	1
Koprivnica	12	11	
Čakovec	12	12	
Požega	12	10	1
Gospić	8	8	1
Karlovac	8	8	
Vukovar	6	5	
UKUPNO	1258	932	16

Izvor: FINA [online], Pregled zbirnih podataka iz Sustava provedbe Stečaja potrošača
Dostupno na: <https://www.fina.hr/-/pregled-zbirnih-podataka-iz-sustava-stecaj-potrosaca>
(10. ožujka 2020)

Na temelju podataka o broju pokrenutih Izvansudskih nagodbi u odnosu na broj blokiranih građana, evidentno je da institut osobnog stečaja u Hrvatskoj nije zaživio.

4.3. Postupak pred sudom

Stečaj potrošača provodi sudac Općinskog suda na čijem području potrošač ima prebivalište u prvostupanjskom postupku. Ako potrošač uloži žalbu na rješenje prvostupanjskog suda, o žalbi odlučuje drugostupanjski sud odnosno nadležni županijski sud u vijeću koje čine tri suca. Sud po službenoj dužnosti utvrđuje činjenice koje su važne za postupak i radi toga može izvoditi sve potrebne dokaze, prikupljati obavijesti, obavljati uvid u odgovarajuće javne knjige, registre, upisnike i očevidnike, može donositi odluke i bez usmene rasprave. Postupak stečaja potrošača je hitan poradi vrlo kratkih rokova za poduzimanje pojedinih radnji u postupku (30 dana za dostavu prijedloga vjerovnika za izmjenu plana, 3 dana za odluku o zahtjevu za izuzeće suca, 15 dana za dostavu žalbe na odlučivanje drugostupanjskom sudu, 60 dana za odluku drugostupanjskog suda o žalbi, 3 dana za donošenje odluke o imenovanju novoga povjerenika). U postupku stečaja potrošača, ako nije drukčije propisano Zakonom o stečaju potrošača, supsidijarno se primjenjuje Stečajni zakon.

4.3.1. Pokretanje postupka

Potrošač mjesno nadležnom sudu podnosi prijedlog za otvaranje postupka stečaja potrošača, popis imovine i obveza te plan ispunjenja obveza na propisanim obrascima. Ne podnese li potrošač uz prijedlog za otvaranje postupka stečaja potrošača zakonom propisane isprave sud će prijedlog odbaciti. Ako iz plana ispunjenja obveza koji je potrošač priložio uz prijedlog za otvaranje postupka stečaja potrošača proizlazi da ukupan iznos obveza koje potrošač planira ispuniti nije jednak ili veći od 25% od ukupnog iznosa potrošačevih obveza, sud neće zakazati pripremno ročište ni razmatrati plan ispunjenja obveza (čl. 52a ZSP-a).

Troškove postupka stečaja potrošača isto kao i u izvansudskom postupku predujmljuje potrošač u paušalnom iznosu koji odredi sud, a koji ne može biti manji od 1.000,00 kuna.

U slučaju da potrošač ne može podmiriti troškove postupka koji su mu određeni, a ima imovine, sud može odlučiti da se troškovi postupka namire iz proračunskih sredstava (čl. 45 ZSP-a). Troškovi postupka podmireni iz proračunskih sredstava imaju prioritet namirenja iz unovčene imovine potrošača. Potrošača se može osloboditi uplate predujma uz pretpostavke propisane posebnim propisom kojim se uređuje besplatna pravna pomoć, dok vjerovnici snose sami svoje troškove postupka. Nakon što sud zaprimi i provjeri sve zakonom propisane isprave a prije same odluke o otvaranju stečajnog postupka potrošača, zakazuje pripremno ročište na kojem se raspravlja i glasuje o planu ispunjenja obveza. Poziv za pripremno ročište objavljuje se na mrežnoj stranici e-oglasna ploča sudova zajedno s popisom imovine i obveza i planom ispunjenja obveza, a uvid u popis imovine i obveza i plan ispunjenja obveza može se obaviti i u pisarnici nadležnog suda (čl. 48 ZSP-a). Vrijeme između objave poziva za pripremno ročište i pripremnog ročišta ne može biti kraće od 60 dana, a vjerovnici se mogu očitovati, dopunjavati ili mijenjati tražbine koje nisu sadržane u popisu imovine i obveza i planu ispunjenja obveza u roku 30 dana od objave poziva. Na pripremnom ročištu razmatra se plan ispunjenja obveza koji se na prijedlog potrošača ili vjerovnika može dopuniti ili izmijeniti, a pravo na provjeru tražbina imaju obje strane u postupku (čl. 49 ZSP-a).

Ospori li tražbinu potrošač ili bilo koji vjerovnik smatra se da plan ispunjenja obveza nije prihvaćen. Plan je prihvaćen ako se vjerovnik u propisanom roku od 30 dana od objave poziva za pripremno ročište nije izjasnio o planu ispunjenja obveza, nijedan vjerovnik nije uskratio pristanak na plan ispunjenja obveza, ako koji od vjerovnika uskrati pristanak na plan ispunjenja obveza, potrošač može izmijeniti plan ispunjenja obveza u roku koji odredi sud, nakon toga pripremno se ročište odgađa (čl. 50 ZSP-a). Sud prema vlastitoj procjeni može samo jednom odgoditi pripremno ročište radi zaštite interesa stranaka ili dopune i izmjene plana.

Ako neki od vjerovnika ne daju svoj pristanak na plan ispunjenja obveza sud ima mogućnost svojom odlukom nadomjestiti nedostajući pristanak vjerovnika (čl. 51 ZSP-a):

1. ako je većina svih vjerovnika prihvatila plan ispunjenja obveza
2. ako zbroj tražbina vjerovnika koji su dali svoj pristanak prelazi polovinu ukupnih tražbina i

3. ako se vjerovnik koji je uskratio pristanak planom ispunjenja obveza ne dovodi u (ekonomski) lošiji položaj od onoga u kojem bi bio u slučaju otvaranja postupka stečaja potrošača i oslobođenja od preostalih obveza.

Prije nego što donese ovu odluku vjerovnicima koji su uskratili pristanak treba omogućiti da obrazlože razlog uskrate pristanka.

4.3.2. Otvaranje postupka stečaja potrošača

Utvrđi li sud postojanje stečajnoga razloga i ako na pripremnom ročištu nije prihvaćen plan ispunjenja obvezadonosi rješenje o otvaranju postupka stečaja potrošača. Sud može održati ročište radi rasprave o uvjetima za otvaranje postupka stečaja potrošača iako nije održano pripremno ročište (čl. 53 ZSP-a). Rješenjem o otvaranju postupka stečaja potrošača sud će odrediti da se otvaranje postupka stečaja potrošača upiše u javne knjige, registre, upisnike i očevidnike u kojima je potrošač upisan kao nositelj nekoga prava te se objavljuje na mrežnoj stranici e-oglasna ploča sudova istoga dana kad je doneseno (čl. 54 ZSP-a). Sud će u rješenju o otvaranju stečaja potrošača obrazložiti razloge zbog kojih je ocijenio da su ispunjene pretpostavke za otvaranje postupka stečaja potrošača. Smatra se da je rješenje dostavljeno protekom osmog dana od objave na mrežnim stranicama e-oglasna ploča sudova (čl. 25 ZSP). U rješenju o otvaranju stečaja potrošača obvezno se navodi podatke o potrošaču nad kojim se provodi postupak, podatke o povjereniku, dan, sat i minutu otvaranja postupka stečaja potrošača, poziv vjerovnicima da u roku od 60 dana od dana objave toga rješenja prijave svoje tražbine, poziv razlučnim i izlučnim vjerovnicima da povjerenika u roku od 60 dana od dana objave toga rješenja podneskom obavijeste o svojim pravima, poziv dužnicima potrošača da svoje obveze bez odgode ispunjavaju povjereniku za potrošača i poziv na ispitno ročište i izvještajno ročište. Protiv rješenja o otvaranju postupka stečaja potrošača dopušteno je podnijeti žalbu u roku od 15 dana od dostave prvostupanjskog rješenja. Vrijeme između zadnjega dana roka za prijavljivanje tražbine i ispitnoga ročišta ne smije biti kraće od osam dana ni duže od dva mjeseca. Izvještajno ročište ne može se održati prije ispitnoga ročišta, a može se održati nakon proteka 15 dana od dana održavanja ispitnog ročišta.

Ako je stečaj potrošača otvoren a sud na temelju isprava u sudskom spisu utvrdi da imovina potrošača koja bi ušla u stečajnu masu nije dovoljna ni za namirenje troškova toga postupka ili je neznatne vrijednosti, rješenjem će pozvati vjerovnike potrošača da u roku od 15 dana od dana objave tog poziva na mrežnoj stranici e-oglasna ploča sudova uplate predujam za namirenje troškova postupka (čl. 58 ZSP-a). Ogluše li se vjerovnici na uplatu predujma, sud će donijeti rješenje o otvaranju i zaključenju stečajnog postupka te istodobno imenovati povjerenika i odrediti razdoblje provjere ponašanja u trajanju od pet godina. Povjerenik će nakon zaključenja postupka stečaja potrošača, u ime i za račun potrošača unovčiti imovinu potrošača koja ulazi u stečajnu masu i prikupljenim sredstvima namiriti nastale troškove postupka. Ukoliko se nakon zaključenja stečajnog postupka pronađe još neka imovina potrošača, ispunjavase pretpostavka za nastavljavanje postupka stečaja potrošača radi naknadne diobe, te se primjenjuju odredbe o nastavljanju postupka prema zakonu kojim se uređuje stečajni postupak (čl. 58 ZSP-a). U ovom slučaju sud donosi rješenje o nastavljanju postupka stečaja potrošača i poziva vjerovnike da u roku od 60 dana od objave rješenja na mrežnoj stranici e-oglasna ploča sudova prijave svoje tražbine povjereniku, te zakazuje ispitno ročište na kojem se ispituju prijavljene tražbine te istodobno i izvještajno ročište koje se spaja s ispitnim ročištem.

Stekne li sud uvjerenje da su ispunjene pretpostavke za otvaranje postupka stečaja potrošača, ako ovim Zakonom nije drukčije određeno, na odgovarajući se način primjenjuju odredbe Stečajnog zakona o stečajnim, izlučnim i razlučnim vjerovnicima, vjerovnicima stečajne mase, pravnim posljedicama otvaranja stečajnoga postupka, unovčenju stečajne mase i unovčenju predmeta na kojima postoji razlučno pravo i namirenju stečajnih vjerovnika prema tražbinama višeg i nižeg reda, osim odredbi o obustavi stečajnog postupka (čl. 59 ZSP-a). Obveze potrošača po osnovi zakonske obveze za uzdržavanje maloljetnog djeteta koje potrošač u postupku ima, povjerenik će ispunjavati prema redosljedu po kojem se ispunjavaju ostale obveze stečajne mase, bez obzira na to kada je zakonska obveza na uzdržavanje nastala odnosno kada je utvrđena. Namirenje obveza po osnovi uzdržavanja se provodi iz novčanih primanja potrošača do iznosa utvrđenog sudskom odlukom kojom je određeno uzdržavanje ili sporazumom o uzdržavanju, za vrijeme stečajnog postupka i u razdoblju provjere potrošača, ali najviše do jedne četvrtine prosječne neto plaće u Republici Hrvatskoj, dok se zakonska obveza na uzdržavanje drugih osoba isplaćuje

najviše do jedne šestine prosječne netoplaće u Republici Hrvatskoj prema odredbama ovršnog postupka. Mjesečni iznos zakonskog uzdržavanja maloljetnog djeteta može se utvrditi u većem ili manjem iznosu na prijedlog potrošača ili vjerovnika a odluku donosi sud (čl. 59a ZSP-a).

4.3.3. Pravne posljedice otvaranja stečaja potrošača

Odredbama Zakona o stečaju potrošača propisano je da pravne posljedice otvaranja stečaja potrošača nastupaju trenutkom objave rješenja o otvaranju postupka stečaja potrošača na mrežnoj stranici e-oglasna ploča sudova (čl. 57 ZSP-a).

Ako rješenje o otvaranju postupka stečaja potrošača u povodu žalbe bude ukinuto, a stečaj nad potrošačem bude u ponovljenom postupku opet otvoren, smatra se da su pravne posljedice otvaranja postupka nastupile od trenutka objave prvog rješenja o otvaranju postupka stečaja potrošača na mrežnoj stranici e-oglasna ploča sudova (čl. 57 ZSP-a).

Prema Stečajnom zakonu koji se primjenjuje na Zakon o stečaju potrošača pravne posljedice otvaranja postupka stečaja potrošača mogli bismo podijeliti na³⁵:

Procesnopravne posljedice - prekid i preuzimanje parnica, stečajni vjerovnici mogu svoje tražbine prema potrošaču ostvariti samo u stečajnom postupku, izlučna i različna prava, zabrana ovrhe i osiguranja od strane stečajnog vjerovnika, potrošač je dužan davati sve potrebne obavijesti koje se odnose na postupak, pomagati povjereniku pri ispunjenju njegovih zadataka, suzdržavati se od radnji kojima bi se moglo onemogućiti ispunjenje obveza, povjereniku dostaviti podatke o promjeni prebivališta ili boravišta.

Materijalnopravne posljedice-povjerenik preuzima ingerenciju na cjelokupnu imovinu potrošača nad kojim je otvoren stečaj, formira stečajnu masu i njome upravlja, poslovna sposobnost mu se ograničava tako što povjerenik vodi one poslove potrošača koji se odnose na stečajnu masu i zastupa ga kao stečajnog dužnika s

³⁵Marković, N., Baran, N., (2016), Zakon o stečaju potrošača, Priručnik za polaznike. Pravosudna akademija [online]. Dostupno na: www.pak.hr(10. veljače 2020)

ovlastima zakonskog zastupnika, a potrošač zadržava svoju poslovnu sposobnost u dijelu pravnih poslova koji nisu obuhvaćeni stečajnom masom.

Ispunjenje pravnih poslova -odnosi se na ispunjenje pravnih poslova zasnovanih prije stečajnog postupka (pravo povjerenika da traži ispunjenje ugovora ili da odbije njegovo ispunjenje, pravnih poslova čije je ispunjenje osigurano predbilježbom i pridržavanjem prava vlasništva, o najamnim i zakupnim odnosima, o prestanku naloga i ugovora o obavljanju poslova)

Pobijanje pravnih radnji stečajnog dužnika- tužbom ili prigovorom od strane povjerenika ili vjerovnika, za pravne radnje poduzete prije otvaranja postupka stečaja kojima se pojedini vjerovnici stavljaju u povoljniji položaj (pogodovanje vjerovniku).

4.3.4. Stečajna masa

U stečajnu masu otvaranjem postupka stečaja ulazi cjelokupna imovina potrošača koju je stekao do zaključenja stečajnog postupka i imovina koju će steći do isteka razdoblja provjere ponašanja. Stečajnu masu čini i udio bračnog druga u imovini bračnih drugova ako se na tom dijelu prema zakonu kojim se uređuje ovršni postupak može protiv dužnika provesti ovrha. Podjela imovine provodi se izvan postupka stečaja potrošača na zahtjev povjerenika (čl. 61 ZSP-a). Ako se potrošač odrekne nasljedstva ili ustupi svoj nasljedni dio nakon otvaranja postupka stečaja potrošača ili u tri godine prije podnošenja prijedloga za otvaranje postupka stečaja potrošača, sud će saslušati vjerovnike i potrošače, te ocijeniti razloge takvog odricanja odnosno ustupanja te od kakvog je to utjecaja pri odluci o oslobođenju od preostalih obveza (čl. 62 ZSP-a).

Izuzimanje i ograničenje ovrhe u postupku stečaja potrošača uređena su Ovršnim zakonom prema kojima fizička osoba u ovršnom postupku uživa zaštitu od pljenidbe određenih predmeta iz njene imovine radi osiguranja egzistencijskog minimuma (čl.75/1. OZ), ali također i pravilima Zakona o obrtu (NN 143/13).

Povjerenik je dužan voditi računa o dostojanstvu potrošača i o tome da potrošaču mjesečno ostane dovoljno sredstava za primjerene životne potrebe odnosno primjereni životni standard, prema iznosu koji je izuzet od ovrhe koja se provodi na plaći ovršenika (čl. 173. OZ).Troškove stanovanja (najamnina, komunalne naknade,

električna energija, plin, grijanje, voda, odvodnja i drugi troškovi stanovanja u skladu s posebnim propisima) potrošač samostalno namiruje iz sredstava koja su izuzeta od ovrhe. Ako u vlasništvu nema drugu nekretninu i nema na raspolaganju drugi smještaj niti ga je u mogućnosti osigurati potrošač podnosi sudu zahtjev i obrazloženje da se nekretnina u kojoj stanuje ne prodajedo završetka provjere ponašanja (Zakon o socijalnoj skrbi NN 157/13, 152/14 i 99/15, Obiteljski zakon NN103/15). Sud će odlučiti o zahtjevu potrošača nakon što pozove različne vjerovnike na nekretnini da se izjasne pristaju li na zahtjev potrošača. Imovina na kojoj postoji različno pravo može se unovčiti slobodnom pogodbom na prijedlog potrošača, povjerenika ili razlučnog vjerovnika, i ne može se prodati ispod polovine procijenjene vrijednosti. Povjerenik ne može unovčiti imovinu potrošača ispod najniže prodajne cijene po kojoj se pojedini dio imovine može prodati prema pravilima ovršnog prava (čl. 63 ZSP-a).

Potrošač koji i obavlja samostalnu djelatnost može nakon otvaranja postupka stečaja potrošača i u razdoblju provjere ponašanja zahtijevati od suda dopuštenje za obavljanje djelatnosti. U zahtjevu je dužan navesti djelatnosti koje namjerava obavljati, planiranu dobit ili dohodak te druge činjenice na temelju kojih bi sud mogao procijeniti osnovanost zahtjeva. Potrošač može u zahtjevu zatražiti da se iz stečajne mase izuzmu strojevi, oprema, materijal ili drugi dio imovine potreban za obavljanje djelatnosti, osim nekretnina. Obavezno navodi i mjesečni iznos naknade koji treba uplaćivati a koji ne može biti veći od 1% tržišne vrijednosti dijela imovine koja je izuzeta iz stečajne mase (čl. 66 ZSP-a). Sud će zatražiti mišljenje povjerenika i vjerovnika i dopustiti obavljanje samostalne djelatnosti ako stekne uvjerenje da će potrošač obavljanjem djelatnosti ostvariti dobit ili dohodak i da će biti u mogućnosti plaćati mjesečni iznos naknade za imovinu izuzetu iz stečajne mase.

Ako potrošač koji obavlja samostalnu djelatnost ne ispunjava tekuće porezne obveze, uredno ne plaća mjesečnu naknadu za izuzetu imovinu ili iskaže gubitak u izvješću o dobiti, na prijedlog povjerenika ili vjerovnika sud može ukinuti dopuštenje za obavljanje samostalne djelatnostia izuzeti dio imovine i ostvarena dobit ili dohodak vraća se u stečajnu masu (čl 67 ZSP-a).

4.3.5. Zaključenje postupka stečaja potrošača

Uz suglasnost suda, povjerenik nakon što proda i unovči imovinu potrošača, formira stečajnu masu i dostavlja sudu završni diobeni popis. Na završnom ročištu koje odredi sud raspravlja se o završnom diobnom popisu, daje suglasnost na završni diobeni popis i računu povjerenika, te odlučuje o neunovčivim predmetima stečajne mase (čl. 68 ZSP-a). Nakon zaključenja postupka stečaja potrošača sud donosi rješenje koje se objavljuje na mrežnoj stranici e-oglasna ploča sudova i dostavlja Ministarstvu pravosuđa.

Sud utvrđuje koje će razdoblje provjere ponašanja odrediti pojedinom potrošaču a razdoblje provjere ponašanja može biti jedna do pet godina od pravomoćnosti rješenja o zaključenju postupka stečaja potrošača (čl. 69 ZSP-a). U razdoblju provjere ponašanja potrošač je dužan sudu i povjereniku, na njihov zahtjev, dati obavijesti o svom poslu ili svojim nastojanjima da nađe posao, o primljenom nasljedstvu (polovina naslijeđene imovine ide u stečajnu masu), o promjeni mjesta stanovanja ili zaposlenja a plaćanja radi namirenja vjerovnika isključivo obavljati povjereniku (čl 73 ZSP-a). Pored svega navedenog potrošač ne može sklapati ugovore i obavljati druge pravne poslove ili radnje koje se odnose na raspolaganje njegovom imovinom koja ulazi u stečajnu masu a dodatno i uputiti potrošača u odgovarajuće savjetovanište radi poduke o financijski racionalnom ponašanju.

Sud bi mogao uskratiti potrošaču oslobođenje od preostalih obveza ako je potrošač (čl. 75 ZSP-a):

1. pravomoćno osuđen zbog kaznenog djela protiv imovine, protiv gospodarstva ili drugog kaznenog djela koje bi upućivalo na njegovu nesavjesnost i nepoštenje pri ispunjavanju obveza i dužnosti
2. u posljednje tri godine koje su prethodile podnošenju prijedloga za otvaranje postupka stečaja potrošača ili nakon toga namjerno ili iz krajnje nepažnje dao netočne ili nepotpune podatke o svojim imovinskim prilikama, kako bi dobio kredit, primio plaćanja iz javnih sredstava ili izbjegao plaćanje poreza ili drugih javnih obveza
3. u posljednjoj godini prije podnošenja prijedloga za otvaranje postupka stečaja ili

nakon toga namjerno ili iz krajnje nepažnje onemogućio namirenje vjerovnika time što je preuzimao neprimjerene obveze, nesavjesno i nepošteno umanjivao vrijednost svoje imovine ili bez izgleda za poboljšanje financijskog položaja odgađao otvaranje postupka stečaja

4. tijekom postupka namjerno ili iz krajnje nepažnje povrijedio svoje dužnosti izvješćivanja i suradnje prema ovom Zakonu ili

5. namjerno ili krajnjom nepažnjom naveo nepotpune i netočne podatke u popisu imovine i obveza.

Kada protekne razdoblje provjere ponašanja i ako potrošaču nije uskraćeno oslobođenje od preostalih obveza sud donosi rješenje o oslobođenju od preostalih obveza. Prije donošenja rješenja o oslobođenju od preostalih obveza sud je dužan zakazati ročište na kojem je dužan pribaviti mišljenje vjerovnika, povjerenika i potrošača (čl. 74 ZSP-a). Na ovom ročištu sud je dužan procijeniti efikasnost prodaje nekretnine u kojoj je potrošač stanovao za vrijeme postupka stečaja potrošača, vodeći računa o obuhvatu namirenja svih vjerovnika koji bi se namirili iz prodajne cijene nekretnine. Oslobođenje od preostalih obveza ima pravni učinak u odnosu na sve vjerovnike, uključujući i vjerovnike koji tražbinu nisu prijavili u postupku stečaja potrošača a pravomoćnošću rješenja o oslobođenju od preostalih obveza prestaju važiti izjave o ustupu, služba povjerenika i ograničenja prava potrošača (čl. 76. ZSP-a).

Zakonom je predviđeno da se potrošač nekih obveza ne može osloboditi unatoč donošenju rješenja o oslobođenju od preostalih obveza, tu bismo pobrojali zakonske obveze na uzdržavanje djece, roditelja i drugih osoba koje je potrošač po zakonu dužan uzdržavati, vraćanje imovinske koristi ostvarene kaznenim djelom ili prekršajem, naknadu štete nastale kaznenim djelom ili prekršajem i naknade štete zbog smrti ili teže tjelesne ozljede (čl. 77 ZSP-a).

Opoziv oslobođenja od preostalih obveza može se opozvati uz zakonom propisane pretpostavke na prijedlog vjerovnika koji je podnesen u roku od godine dana od pravomoćnosti odluke o oslobođenju potrošača od preostalih obveza a ove razloge vjerovnik mora učiniti vjerojatnim s time da mora dokazati da je za te razloge saznao nakon pravomoćnosti rješenja o oslobođenju od preostalih obveza (čl. 7 ZSP-a).

4.4. Jednostavni postupak stečaja potrošača

Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o stečaju potrošača stupio je na snagu 1. siječnja 2019. godine (NN 67/18) te se u hrvatski pravni sustav uvodini institut jednostavnog postupka stečaja potrošača. Jednostavni stečaj potrošača skraćuje postupak pred sudom i pojednostavljuje postupak za potrošača u stečaju s ciljem da se namire vjerovnici iz imovine koja je za to podobna i da se potrošači oslobode od preostalog duga ako su ispunjene pravne pretpostavke za provedbu jednostavnog stečaja potrošača.

Sukladno odredbama navedenog Zakona (čl. 79a i čl. 79b ZSP-a), Financijska agencija svim potrošačima koji u Očevidniku redoslijeda osnova za plaćanje imaju evidentirane neizvršene osnove za plaćanje u iznosu do 20.000,00 kn po osnovi glavnice i neprekidno su u blokadi duže od 3 godine, putem pošte dostavlja Poziv na dostavu očitovanja da se isti u roku od 15 dana od dana dostave Poziva očituju jesu li suglasni da se nad njihovom imovinom provede jednostavni postupak stečaja potrošača.

Poziv se dostavlja potrošaču na adresu boravišta, prebivališta ili drugu prijavljenu adresu u Republici Hrvatskoj prema podacima iz evidencije Ministarstva unutarnjih poslova. Ako dostava ne uspije na toj adresi, dostava se obavlja na e-oglasnoj ploči sudova, uz slanje obavijesti potrošaču (predajom u poštanski sandučić i u korisnički pretinac u sustavu e-Građani) da je dostava Poziva obavljena isticanjem na mrežnoj stranici e-oglasna ploča sudova (čl 79c ZSP-a).³⁶ Za potrošača je postupak u potpunosti besplatan a pokreće ga Financijska agencija po službenoj dužnosti, dok se troškovi povjerenika namiruju iz državnog proračuna. Prema odredbama zakona glavnicom se smatraju i troškovi i obračunate kamate ako je njihovo prisilno ostvarenje vjerovnik tražio kao glavnu tražbinu (čl. 79a ZSP-a). U zakonom propisani cenzus od 20.000,00 kuna glavnice kojim se ostvaruje pravo na pokretanje jednostavnog stečaja potrošača ulaze (čl. 79a ZSP-a):

³⁶FINA [online], Dostupno na: <https://www.fina.hr/-/pregled-zbirnih-podataka-iz-sustava-jednostavnog-postupka-stecaja-potrosaca>(10. ožujka 2020)

-osnove za plaćanje na dan otvaranja jednostavnog postupka stečaja potrošača koje nisu evidentirane u Očevidniku redosljeda osnova za plaćanje ako ih je Financijska agencija brisala iz tog Očevidnika istekom roka prema posebnom zakonu,

- osnove za plaćanje na dan otvaranja jednostavnog postupka stečaja potrošača nisu evidentirane u Očevidniku redosljeda osnova za plaćanje zato što su vjerovnici povukli prijedlog za ovrhu odnosno zahtjev za izravnu naplatu nakon što je Financijska agencija pozvala potrošača da se očituje je li suglasan da se provede jednostavni postupak stečaja potrošača nad njegovom imovinom ako to predloži potrošač.

Tražbine vjerovnika koje su radi osiguranja ili radi naplate novčane kazne upisane u Očevidnik redosljeda osnova za plaćanje koji vodi Financijska agencija ne uzimaju se u obzir kod utvrđivanja uvjeta za otvaranje jednostavnog postupka stečaja potrošača niti se jednostavni postupak stečaja potrošača na njih primjenjuje (čl. 79a ZSP-a).

Uz poziv Financijska agencija potrošaču dostavlja obrazac očitovanje potrošača koji sadržava i popis imovine, te najbitnije informacije o jednostavnom postupku stečaja potrošača. Financijska agencija nadležnom sudu podnosi Prijedlog za provođenje jednostavnog postupka stečaja za potrošača koji se izjasnio da je suglasan da se za njega provede takav postupak, te popunjava obrazac očitovanja i popis imovine. Potrošač koji ne želi provođenje jednostavnog postupka stečaja potrošaču u roku od 15 dana od dana kada je zaprimio poziv, obavezno naznačuje na Očitovanju da nije suglasan sa prijedlogom provođenja jednostavnog stečaja potrošača. U oba slučaja potrošač treba dostaviti obrasce očitovanja neposredno ili putem pošte na adresu Financijske agencije koja je navedena u Pozivu, a ukoliko se potrošač ne izjasni pristaje ili ne pristaje, smatra se da je potrošač suglasan (presumpcija suglasnosti) da se provede jednostavni postupak stečaja potrošača te Financijska agencija podnosi prijedlog sudu (čl. 79d ZSP-a).

Prijedlog za provedbu jednostavnog postupka stečaja potrošača podnosi Financijska agencija nadležnom sudu u elektroničkom obliku ako se potrošač očitovao da je suglasan ili uz presumpciju suglasnosti, a ona sadržava uz osnovne podatke o potrošaču (čl 79d ZSP-a):

1. popis osnova za plaćanje po kojima vjerovnici imaju nenamirene tražbine prema potrošaču na dan podnošenja prijedloga,
2. popis osnova za plaćanje koje je Financijska agencija po isteku roka prema posebnom propisu kojim se uređuje provedba ovrhe na novčanim sredstvima prestala izvršavati,
3. popisu osnova za plaćanje koje su povučene od slanja poziva potrošaču do slanja prijedloga nadležnom sudu.

Na temelju pribavljenih podataka koje je dostavio potrošač u popisu imovine uz očitovanje a prethodnom provjerom kod nadležnih tijela kao što je Ministarstvo financija, Porezna uprave i drugih tijela, sud utvrđuje vrijednost imovine potrošača.

Ako sud utvrdi da je vrijednost imovine potrošača koja bi se mogla unovčiti kao stečajna masa jednaka ili manja od 10.000,00 kuna, sud će po službenoj dužnosti donijeti rješenje o otvaranju i zaključenju jednostavnog postupka stečaja potrošača. Navedenim rješenjem sud će osloboditi potrošača od preostalih obveza u odnosu na osnove za plaćanje i u odnosu na vjerovnike za koje je proveden jednostavni postupak stečaja potrošača.

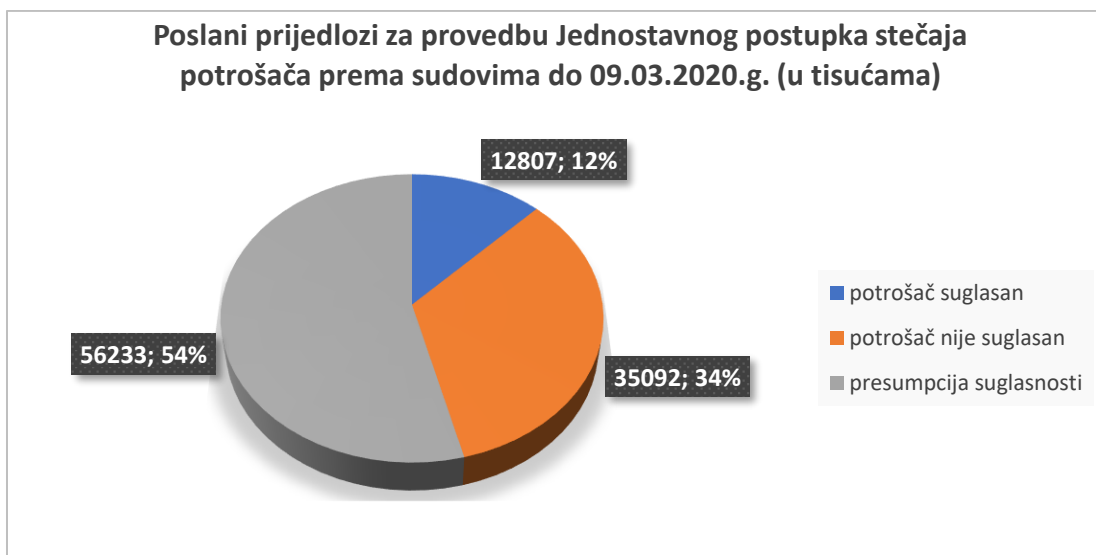
Ako je vrijednost imovine potrošača veća od 10.000,00 kn, sud će donijeti rješenje o otvaranju jednostavnog postupka stečaja potrošača, imenovat će povjerenika koji je dužan u roku 12 mjeseci od otvaranja postupka unovčiti pokretnine, tražbine, dionice, poslovne udjele, vrijednosne papire i druga imovinska i materijalna prava navedena u popisu imovine ili čije je postojanje utvrdio sud te dobivenim iznosom namirivati vjerovnike.³⁷Radi namirenja vjerovnika u jednostavnom postupku stečaja potrošača ne mogu se unovčiti potrošačeve nekretnine osim kada bilo koji vjerovnik uključen u jednostavni stečaj potrošača već pokrenuo ovršni postupak. Nakon unovčenja stvari i prava potrebnih za namirenje vjerovnika, ako nisu ispunjeni uvjeti za obustavu jednostavnog postupka stečaja potrošača, sud će rješenjem zaključiti jednostavni postupak stečaja potrošača bez određivanja razdoblja provjere ponašanja te će osloboditi potrošača od preostalih obveza u odnosu na osnove i vjerovnike za koje je proveden jednostavni postupak stečaja potrošača te koji su navedeni u odluci suda o zaključenju postupka i oslobođenju od preostalih obveza.

³⁷FINA Fonline]. Dostupno na: <https://www.fina.hr/-/pregled-zbirnih-podataka-iz-sustava-jednostavnog-postupka-stecaja-potrosaca>(10. ožujka 2020)

Sud će obustaviti jednostavni postupak stečajapotrošačaako (čl. 79m ZSP-a):

- potrošač povuče očitovanje kojim je dao suglasnost da se jednostavni postupak stečaja potrošača može voditi na njegovoj imovini u roku od 60 dana od dana otvaranja jednostavnog postupka stečaja potrošača,
- potrošač u roku od dvanaest mjeseci od pravomoćnosti rješenja o otvaranju jednostavnog postupka stečaja potrošača ne uplati na račun suda iznos koji mu je sud naložio uplatiti,
- sud utvrdi da je u roku od dvanaest mjeseci od pravomoćnosti rješenja o otvaranju jednostavnog postupka stečaja potrošača potrošač stekao ili raspolagao imovinom koju nije prijavio sudu,
- pokretnine odnosno prava potrošača koja se trebaju unovčiti propadnu, bitno izgube vrijednost, odnosno ako se ne mogu pronaći ili ako se utvrdi da nisu postojale na dan otvaranja jednostavnog postupka stečaja potrošača,
- se prema odredbama ovoga Zakona smatra da je potrošač nepošten.

4. Grafikon: Poslani prijedlozi za provedbu Jednostavnog stečaja potrošača prema sudovima do 09.03.2020.g.

Izvor: FINA [online], Pregled zbirnih podataka iz sustava provedbe jednostavnog stečaja Potrošača, Dostupno na: <https://www.fina.hr/jednostavni-postupak-stecaja-potrosaca> (10. ožujka 2020)

Prema ovim podacima svega 12% potrošača se izjasnilo da pristaje na postupak jednostavnog stečaja, 34% ih se izjasnilo da ne pristaje, dok se njih čak 54% uopće

nije izjasnilo odnosno smatra se da su dužnici pristali na stečaj – presumpcija suglasnosti. Razlog tako velikog broja neizjašnjavanja, može biti netočna adresa boravišta ili prebivališta, odlazak u inozemstvo, resigniranost i nerazumijevanje odnosno financijska i pravna nepismenost u nastaloj situaciji, te naposljetku prema svim raznim inozemnim i tuzemnim istraživanjima veliko nepovjerenje u pravosudni sustav Republike Hrvatske. Do 01.01.2019.g. na listi stečajnih povjerenika evidentirana su samo njih dva, a trebali su upravljati imovinom 1258 potrošača koji su pokrenuli stečaj. Nadalje, radi nedostatka povjerenika i uvođenja instituta Jednostavnog stečaja potrošača 2019. g, stečajni povjerenici mogu biti i odvjetnici, ovlaštene revizori, stečajni upravitelji (vode stečajne pravne osobe) i porezni savjetnici bez polaganja stručnog ispita u Hrvatskoj agenciji za nadzor financijskih institucija. Prema odredbama zakona ako za područje nadležnog općinskog suda koji provodi stečaj potrošača nije upisano barem pet povjerenika, upisuje se osoba a liste A ili B stečajnih upravitelja trgovačkog suda na čijem se području nalazi nadležni općinski sud. Tako neželjeno imenovani stečajni upravitelji vjerojatno će se protiviti manje financijski plaćenim poslom. Isto tako zakonodavac pri uvođenju instituta Stečaja potrošača nije predvidio da općinski sudovi nemaju određenih znanja i kompetencija iz područja o stečajnom zakonodavstvu, pa postoji mogućnost da se donesu različite i nekvalitetne sudske odluke za identične činjenice u postupcima.

4.5. Tijela postupka stečaja potrošača

Tijela postupka stečaja potrošača su sud i povjerenik. Poslove povjerenika mogu obavljati i stečajni upravitelji, odvjetnici, ovlaštene revizori i porezni savjetnici koji su oslobođeni obveze polaganja stručnog ispita za povjerenika.

U postupku stečaja potrošača sud:

1. provodi postupak radi raspravljanja i glasovanja o planu ispunjenja obveza, ako prije pokretanja postupka stečaja potrošača nije vođen izvansudski postupak pred savjetovalištem
2. odlučuje o otvaranju postupka stečaja potrošača
3. imenuje i razrješava povjerenika i nadzire njegov rad te mu daje obvezatne upute
4. određuje nagradu povjereniku i naknadu njegovih stvarnih troškova

5. odlučuje o visini sredstava potrebnih potrošaču za primjerene životne potrebe odnosno primjereni životni standard
6. odlučuje o odgodi prodaje nekretnine koja je potrošaču potrebna za stanovanje
7. odlučuje o obavljanju samostalne djelatnosti potrošača
8. odobrava isplatu vjerovnika
9. određuje razdoblje provjere ponašanja
10. odlučuje o uskrati, prihvaćanju ili opozivu oslobođenja od preostalih obveza
11. odlučuje o zaključenju i obustavi stečajnoga postupka
12. odlučuje o svim drugim pitanjima, osim o onima o kojima po ovom Zakonu odlučuje koje drugo tijelo (povjerenik) postupka stečaja potrošača.

Na listu povjerenika može biti upisana fizička osoba koja ima poslovnu sposobnost, završeni diplomski sveučilišni studij, odnosno završeno visoko obrazovanje s najmanje 300 ECTS bodova, položen stručni ispit za povjerenika ili je oslobođena polaganja stručnog ispita i koja je dostojna za obavljanje poslova povjerenika. Liste povjerenika objavljuju se na mrežnoj stranici e-oglasna ploča sudova a povjerenik može biti nadležan na području jednog ili više sudova. Osoba protiv koje je pokrenut kazneni postupak ili koja je osuđena za kazneno djelo za koje se postupak pokreće po službenoj dužnosti, koja je razriješena dužnosti povjerenika zbog neurednog obavljanja dužnosti u više od dva postupka stečaja potrošača u tijeku tri godine, dok ne prođu tri godine od dana brisanja i ponovno ne položi ispit za povjerenika ili koja je prezadužena, prema odredbama Zakona o stečaju potrošača nije dostojna obavljati dužnost povjerenika. Brisanje s liste povjerenika provodi se na osobni zahtjev ili po službenoj dužnosti (ako je nedostojna, ako svake dvije godine od upisa na listu povjerenika ne dostavi dokaz o stručnom usavršavanju, te smrću).

Izbor povjerenika u postupku stečaja potrošača obavlja kroz sustav e-Spis metodom slučajnoga odabira s liste povjerenika za područje nadležnoga suda koji donosi rješenje o imenovanju. Povjerenik pred sudom daje izjavu da će svoju dužnost obavljati u skladu s Ustavom, zakonima i pravnim poretom Republike Hrvatske, nakon čega mu sud predaje potvrdu o imenovanju koju je dužan vratiti sudu odmah nakon prestanka obavljanja svoje dužnosti.

Nakon što ga sud imenuje za povjerenika, odmah otvara poseban transakcijski račun u banci za svakog pojedinog potrošača nad kojim je otvoren stečaj potrošača. Preko tog računa povjerenik prima sve uplate i obavlja sve isplate koje su vezane uz stečaj

potrošača te je dužan sve poslove koji su vezani uz stečajnu masu imati odvojene od svoje imovine. Dužnost povjerenika je da bez odgode unovči stečajnu masu u ime i za račun potrošača a pri tome mora pokušati postići najvišu cijenu stvari i prava odnosno mora postupati s pažnjom dobrog gospodarstvenika, te tako prikupljena sredstva raspodijeliti vjerovnicima razmjerno prema njihovim tražbinama. Kvartalno sudu podnosi izvješća o podacimakoja su od utjecaja na tijek postupka te se ta izvješća objavljuju na e-oglasnoj ploči sudova.

4.6. Promjene Zakona o stečaju potrošača

Nakon što je 2016. na snagu stupio Zakon o stečaju potrošača, odnosno institut osobnog bankrota, 1. siječnja 2019. je doživio prve izmjene, kojima je uveden institut Jednostavnog postupka stečaja potrošača. Jednostavni postupak stečaja potrošača po službenoj dužnosti pokreće Financijska agencija prema svojim evidencijama, nakon što se potrošaču omogući da se izjasni je li suglasan s provođenjem postupka. Predvidive posljedice Zakona sastoje se prije svega u smanjenju broja građana s blokiranim računima neprekidno duže od tri godine, a čiji iznos glavnice duga iznosi do 20.000,00 kuna te koji nemaju imovine veće od 10.000,00 kuna.

Ovom izmjenom zakona zaobilazi se prethodno zakonom obvezni Izvansudski postupak pred Financijskom agencijom te se skraćuje sam postupak stečaja potrošača koje izravno provodi sud na temelju svih dostupnih podataka iz dostupnih registara. Nadalje izmjenom ovog zakona potrošač može zahtjev za stečaj predati putem Financijske agencije kroz Izvansudski postupak ili izravno putem suda. Izmjena članka 4. ZSP-a pojašnjava postupanje u slučaju da postoje obveze potrošača nastale za vrijeme obavljanja djelatnosti, a koje su Općinski sudovi ocijenili kao prepreku za stečaj potrošača što izravno pokazuje nerazumijevanje materije stečajnog prava i njegove primjene u praksi. Članak 28 ZSP-a mijenja naziv i sadržaj u Registar nesolventnosti koji se vodi u elektroničkom obliku na temelju Uredbe 2015/848 Europskog parlamenta i Vijeća od 20. svibnja 2015. o postupku u slučaju nesolventnosti. Stečajni upravitelji, odvjetnici, ovlaštene revizori i porezni savjetnici oslobođeni su obveze polaganja stručnog ispita za povjerenika i mogu biti povjerenici čl. 35 ZSP-a, što se dovodi u vezu sa nedostatkom povjerenika koji bi mogli vršiti

provjeru ponašanja potrošača. Potrošač mora podnijeti plan namirenja vjerovnika u iznosu koji je jednak ili veći od 25% ukupne vrijednosti dugovanja čl. 52a ZSP-a. Stečajni vjerovnici se razvrstavaju u viši i niži isplatni red čl. 59 ZSP-a. Člankom 59 a i 59 b uređeno je pitanje obveze zakonskog uzdržavanja i slučaja smrti potrošača nad kojim je pokrenut stečaj. Potrošač je dužan predati povjereniku jednu polovinu imovine koju stekne nasljeđivanjem promjena čl. 73 ZSP-a.

5. OSOBNI BANKROT U ODABRANIM ZEMLJAMA EUROPSKE UNIJE

5.1. Njemačka

Njemački Stečajni zakon *Die Insolvenzordnung* (u daljnjem tekstu *InsO, BGBl. I S 2866*)³⁸, koji sadrži i deseto poglavlje o Osobnom stečaju (*Verbraucherinsolvenzverfahren*) stupa na snagu 19.10.1994.g., a razlikuje potrošački i redovni postupak insolventnosti u kojem dužnik nema izbora. Stečajni postupak se može provesti nad (čl. 304 *InsO*)³⁹:

1. Fizičkom osobom koja ne obavlja ili nije obavljala samostalnu gospodarsku djelatnost (umirovljenici, studenti, nezaposleni, zaposleni, domaćice, studenti) (tu ne spadaju odvjetnici, umjetnici, trgovci, liječnici, pisci),
2. Fizička osoba koja obavlja samostalnu gospodarsku djelatnost (odvjetnici, umjetnici, trgovci, liječnici, pisci), ako se njezinim financijama može upravljati, odnosno protiv nje nema zahtjeva iz radnih odnosa i nema više od 20 vjerovnika u trenutku podnošenja zahtjeva.

Razlozi za bankrot fizičkih osoba su već postojeća insolventnost ili će vjerojatno u bliskoj budućnosti postati insolventne tzv. predstojeća insolventnost (čl. 17 i čl. 18 i 19 *InsO*) Insolventnost postoji ako dužnik ne može platiti dospjele tekuće obveze odnosno kada potpuno prestane sa plaćanjem. Privremena insolventnost nije razlog za bankrot ukoliko dužnik dobije bankovni kredit, odgodi naplatu potraživanja, ili nastalo potraživanje plati uz odgodu plaćanja od najviše tri tjedna.

Dužnik ima pravo podnijeti zahtjev za stečaj ako postoji rizik od insolventnosti ili je insolventnost nastupila, vjerovnik s druge strane može pokrenuti stečaj dužnika pred sudom isključivo ako je dužnik nakon dodatnih mogućnosti za rješavanje nastale insolventnosti, u potpunosti prestao s plaćanjem obveza (čl. 14 *InsO*). Za pokretanje postupka insolventnosti odnosno stečaja potrošača nadležni su okružni i regionalni

³⁸Insolvenzordnung [online], Dostupno na: <https://dejure.org/gesetze/InsO> (21. ožujka 2020)

³⁹Dein Jura Online-repertitorium, Juracademy [online], Dostupno na: <https://www.juracademy.de/insolvenzrecht/verbraucherinsolvenzverfahren.html> (28. ožujak 2020)

sudovi prema prebivalištu dužnika, koji podnosi zahtjev na propisanim obrascima objavljenim na internetskim stranicama nadležnih sudova(čl. 3 *InsO*). Postupak pred sudom može se riješiti u pisanom obliku ako dužnik nije previše zadužen i ako se radi o malom broju vjerovnika, a pojedini postupci ili dijelovi postupka mogu biti i u usmenom obliku ako je to u interesu bržeg rješavanja postupka i javno su objavljeni(čl. 5. *InsO*).Postupak insolventnosti potrošača provodi se u četiri faze⁴⁰:

1. Pokušaj izvansudske nagodbe – dužnik pokreće postupak nagodbe sa vjerovnicima. Ako se vjerovnici ne izjasne ili inzistiraju na naplati obveza a postupak je otvoren smatra se da izvansudska nagodba nije uspjela(čl. 305.a*InsO*). Izvansudsku nagodbu provode ovlaštena tijela a to su povjerenici, javni bilježnici, odvjetnici, porezni savjetnici, revizori ili centri za savjetovanje o dugu.Zahtjev dužnika za stečaj dopušten je samo ako je takav pokušaj bio neuspješan u zadnjih 6 mjeseci prije otvaranja zahtjeva(čl. 305. *InsO*).

2. Plan sudskog podmirenja duga – prilikom podnošenja prijave za stečaj dužnik mora dostaviti plan podmirenja duga,zahtjev za oslobađanje od preostalog duga,popis imovine s pregledom imovine i popis vjerovnika s potraživanjima i potvrda odgovarajućeg tijela ili osobe zašto pokušaj izvansudske nagodbe nije uspio(čl. 305 *InsO*). Sud može odbaciti plan podmirenja obveza nastao u izvansudskom postupku te se postupak otvaranja stečaja odgađa sve dok se ne donese odluka o novome planu podmirenja obveza(čl. 307. *InsO*). Sud ima diskrecijsko pravo odlučiti hoće li se provesti postupak namirenja duga ili će odmah otvoriti postupak stečaja. Pristanak manjine vjerovnika na plan namirenja dugovanja se može nadomjestiti sudskom odlukom ako je većina vjerovnika suglasna sa predloženim planom(čl. 309. *InsO*). Prihvati li se plan podmirenja dugovanja isti ima učinak sudske nagodbe, te se prijava za stečaj povlači(čl. 308 *InsO*).

3. Sudski postupak stečaja potrošača – ukoliko se plan o namirenju dugovanja ne usvoji sud prvo provjerava jesu li podmireni troškovi postupka ili će se njihova naplata odgoditi za kasnije, te ukoliko postoji razlog otvara stečajni postupak i javno ga objavljuje(čl. 26 i čl. 27*InsO*). Dužnicima koji su apsolutno nesposobni za podmirivanje dospjelih obveza i pokreću stečajni postupak daje se mogućnost da sudu dostave „nulti plan“ što znači da se nijedan vjerovnik neće naplatiti.Plan podmirenja duga, pregled imovine, zahtjev za oslobađanjem od preostalog duga ukoliko je to namjera dužnika, te popis obveza, dostavlja se vjerovnicima

⁴⁰Ibid

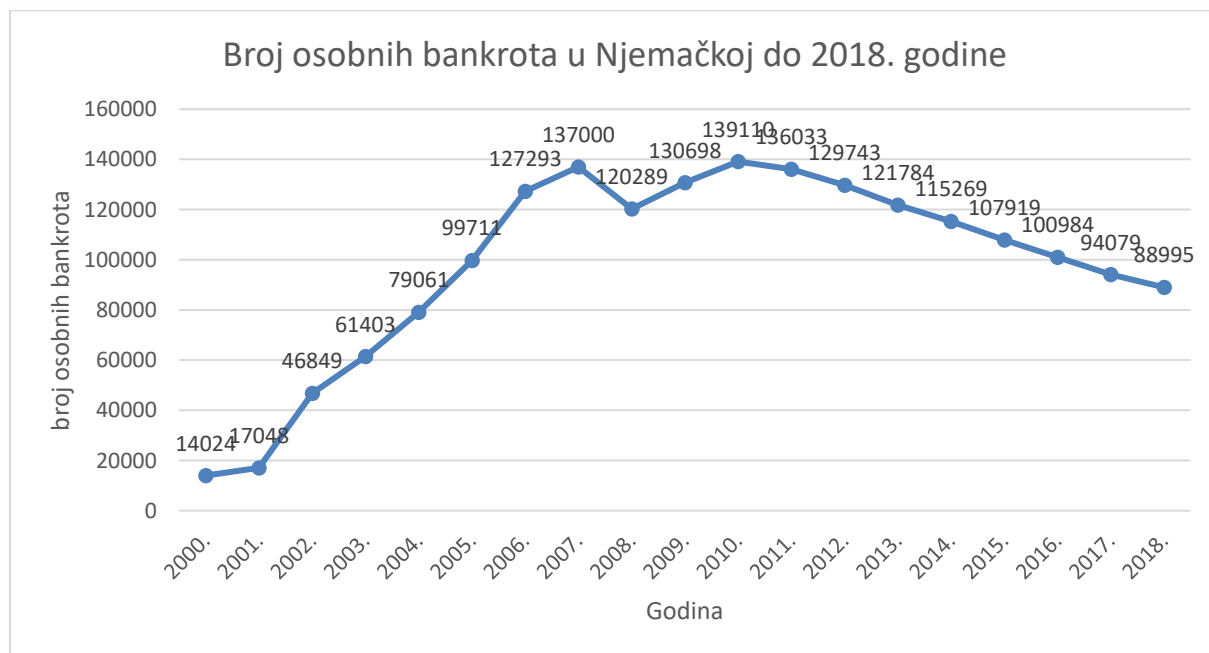
sazahtjevom da se očituju na plan u propisanom roku(*čl. 307. InsO*). Ako se vjerovnici ne izjasne, smatra se da su pristali na plan namirenja dugovanja. Sud imenuje stečajnog upravitelja odnosno povjerenika, a ta mogućnost se daje i dužniku, koji ima administrativne ovlasti za raspolaganje imovinom dužnika koja ulazi u stečajnu masu(*čl. 148 InsO*). Stečajna masa obuhvaća imovinu koju posjeduje dužnik ili će je dužnik steći za vrijeme trajanja postupka stečaja(*čl. 35 InsO*). Njemački zakon omogućuje da se dužnik sam odluči, ukoliko stekne nasljedstvo za vrijeme stečaja, hoće li ga prihvatiti ili ne a ako prihvati 50% nasljedstva ulazi u stečajnu masu(*čl. 295 InsO*). Nakon što stečajni upravitelj izvrši diobu imovine iz stečajne mase, vjerovnici mogu zatražiti saslušanje pred sudom sa dužnikom i stečajnim upraviteljem, a nakon toga ako je dužnik izvršio sve svoje obveze u procesu provjere ponašanja zakon predviđa oslobođenje od preostalog duga(*čl. 287 i čl. 288 InsO*). Preduvjet za odobrenje oslobađanja od preostalih dugova je da dužnik sam podnese zahtjev za stečaj i kombinira to sa zahtjevom za oslobađanje od preostalog duga. Međutim, to se ne odnosi na dugove koji proizlaze iz namjerno počinjene štete, novčanih kazni i novih dugova nastalih tijekom provjere ponašanja. Sud može odbiti zahtjev za stečaj potrošača ako mu je u prethodnih 10 godina odobreno oslobađanje od preostalih dugova, ako mu je odbijeno oslobađanje od zaostalih dugova unatrag 5 godina ili mu je odbijeno preostalo oslobađanje dugova unatrag 3 godine prije otvaranja ili nakon otvaranja postupka stečaja potrošača(*čl. 290 InsO*). Daljnji razlozi za odbijanje stečaja mogu biti povreda obveza iz radnog odnosa čime se umanjuje mogućnost namirenja vjerovnika, davanje netočnih podataka za dobivanje kredita ili socijalnih transfera unatrag 3 godine prije podnošenja zahtjeva, dužnici koji su bili u zatvoru duže od 3 mjeseca radi prekršaja, i sl.(*čl. 283 Inso*). Dužnici kojima je odbijeno oslobađanje od preostalog duga prema zakonu ili na zahtjev vjerovnika upisuju se u „Popis dužnika“ (*čl. 303a InsO*).

4. Provjera ponašanja - započinje nakon otvaranja stečajnog postupka i traje šest godina, no izmjenom Zakona 1. srpnja 2014. G (*BGBI. I S. 2379*) može trajati i tri godine od otvaranja postupka ako je dužnik platio troškove postupka i platio 35% svojih dugovanja, te pet godina od otvaranja postupka, ako su plaćeni barem troškovi postupka(*čl. 300 InsO*). Dužnik je u periodu provjere ponašanja dužan(*čl. 295 InsO*): određeni dio svog ostvarenog dohotka prenijeti na povjerenika kojeg je imenovao sud kako bi se namirivali vjerovnici; intenzivno tražiti posao i prihvatiti posao koji mu se nudi; obavijestiti stečajnog upravitelja o promjeni prebivališta ili radnog mjesta; dati podatke o svom dohotku i nasljedstvu; isplatiti naknadu povjereniku ako troškovi

postupka nisu odgođeni. Vjerovnici za vrijeme provjere ponašanje ne mogu poduzimati nikakve pravne radnje nad dužnikom. Dugovi proizašli iz obveza po osnovi zakonskog uzdržavanja i porezni dugovi ne mogu biti predmetom oslobađanja od preostalih dugova (čl. 302 InsO).

Dužnici koji nisu u mogućnosti platiti troškove postupka podnose zahtjev za stečaj u kombinaciji sa zahtjevom za oslobađanje od preostalog duga i imaju mogućnost tražiti odgodu troškova postupka. O istome sud donosi odluku a odgoda se odvija odvojeno za svaku fazu postupka. Ako dužnik i nakon oslobađenja od preostalog duga ne može podmiriti troškove postupka sud donosi odluku o odgodi plaćanja na još četiri godine, a protekom ovog razdoblja ako dužnik ne podmiri obvezu može ga se osloboditi plaćanja ovih troškova (čl. 4a i 4b InsO). Odluku o troškovima stečajnog upravitelja donosi sud i ona se naplaćuje iz stečajne mase dužnika, a ukoliko su troškovi odgođeni ili nenaplativi naknada se isplaćuje iz državne riznice (čl. 63 InsO). Ako se iz stečajne mase ne pokrije trošak postupka ili ako se ne izvrši odgovarajuća akontacija, a dužnik ne zatraži odgodu plaćanja, zahtjev za otvaranje stečaja bit će odbijen zbog nedovoljnih sredstava za podmirenje troškova postupka. Stalna primanja i njihovo izuzeće iz stečajne mase u Njemačkoj uređuje Zakon o parničnom postupkunjem. *Zivilprozessordnung (BGBl. IS. 890; čl. 850a i čl. 850i)*.

5. Grafikon: Broj osobnih bankrota u Njemačkoj do 2018.g.

Izvor: Statista [online] Dostupno na: <https://de.statista.com/statistik/daten/studie/150565/umfrage/privatinsolvenzen-in-deutschland-seit-2000/> (25. ožujak 2020)

5.2. Slovenija

Instituciju osobnog bankrota Republika Slovenija je uvela u listopadu 2008., kao dio stečajnog zakona (*Zakon o finančnem poslovanju, postopkih zaradi insolventnosti in prisilnem prenehanju*(ZFPPIPP)). U početku je sudac stečajnom dužniku odredio probno razdoblje od najmanje dvije godine i maksimalno pet godina, a nakon izmjena tog zakona iz 2016. (ZFPPIPP-G), potonji je dopustio mogućnost skraćenog postupka na samo šest mjeseci (čl. 400 ZFPPIPP). Osobni bankrot namijenjen je:

- svim fizičkim osobama - potrošačima (zaposlenici, nezaposleni, umirovljenici, studenti,...)
- pojedini poduzetnici
- privatnim osobama (liječnici, javni bilježnici, odvjetnici, poljoprivrednici ili druge fizičke osobe koje nisu poduzetnici i koji obavljaju određenu djelatnost kao profesiju)

Fizička osoba ili samostalni poduzetnik i pojedinac može podnijeti zahtjev za stečaj ako je prezadužena ili nelikvidna(čl. 14 ZFPPIPP). Slovenski zakon pod zaduženom osobom smatra osobu čija je imovina manja od njenih obveza. Dok je nelikvidnost definirana za samostalne poduzetnike i pojedince te fizičke osobe na sljedeći način :

1. Samostalni poduzetnik ili pojedinac:

- ako kasni više od dva mjeseca u izvršavanju jedne ili više obveza u ukupnom iznosu većem od 20 posto iznosa svojih obveza iskazanih u posljednjem objavljenom godišnjem izvješću, ili
- ako sredstva na njegovim računima nisu dovoljna za izvršenje naloga za ovrhu i takva situacija traje kontinuirano zadnjih 60 dana ili s prekidima duljim od 60 dana tijekom posljednjih 90 dana, a takva situacija traje dan prije podnošenja zahtjeva za insolventnost, ili
- ako nema barem jedan bankovni račun otvoren kod pružatelja usluga platnog prometa u Republici Sloveniji i ako nakon 60 dana od pravomoćnosti rješenja o ovrsi nije ispunio svoju obvezu koja proizlazi iz rješenja o ovrsi,
- ako je vrijednost njegove imovine manja od iznosa njegovih obveza.

2. Fizička osoba potrošač:

- ako dužnik tijekom dugog razdoblja nije u mogućnosti podmiriti sve svoje obveze koje su dospjele tijekom tog razdoblja,
- ako kasni više od dva mjeseca u ispunjavanju jedne ili više obveza u ukupnom iznosu većem od tri puta više od svoje plaće, dodatka ili druge naknade, koju redovito prima za razdoblje koja ne prelazi dva mjeseca,
- ako je nezaposlen i ne prima druge redovite naknade i kasni više od dva mjeseca u izvršavanju svojih obveza u iznosu većem od 1000 EUR,
- ako je vrijednost njegove imovine manja od iznosa njegovih obveza.

Dužnik može pokrenuti postupak osobnog stečaja podnoseći nadležnom sudu zahtjev za pokretanje osobnog stečaja, izjavu o imovini i poslovanju unatrag 5 godina i izjavu da nema zakonskih prepreka za otpis dugova. Izjavu o imovini mora prethodno ovjeriti javni bilježnik ili nadležna javna uprava. U slučaju da je dužnik samostalni poduzetnik ili pojedinac, iz cjelokupne imovine treba izdvojiti imovinu iz poslovnih knjiga i posebno je prikazati. Dužnik koji predlaže osobni bankrot nije dužan uplatiti predujam za troškove pokretanja osobnog stečaja. Ovi troškovi se namiruju iz stečajne mase ukoliko je dostatna, a ako nije troškove namiruje sud. Vjerovnici su dužni u roku od tri mjeseca nakon pokretanja stečajnog postupka prijaviti sudu svoja potraživanja no mogu i kasnije tijekom postupka. Stečajni dužnik može započeti posao kao samostalni poduzetnik ili pojedinac nakon pokretanja postupka osobnog stečaja uz odobrenje suda(*čl. 389a ZFPPIPP*). Dužnik od suda može zatražiti da se strojevi, oprema, zalihe materijala ili druga imovina potrebna za obavljanje djelatnosti izuzmu iz stečajne mase, osim nekretnina, za koje mora plaćati najam na poseban račun (fiducijarni novčani račun) koji je otvorio stečajni upravitelj za potrebe postupka(*čl. 394 ZFPPIPP*). Stečajni upravitelj izrađuje i plan otplate dugovanja koji odobrava i prihvaća sud a prema odredbama stečajnog zakona. Stečajna masa obuhvaća imovinu stečajnog dužnika na početku postupka i u toku postupka to uključuje sve nekretnine i pokretnu imovinu, nematerijalna prava (udjele, patente, isl.), plaću, osim dijela plaće koji je izuzet od ovrhe, odnosno egzistencijskog minimuma potrebnog za život i socijalnih transfera(*čl. 101 i čl. 79 Zakon o izvršbi i zavarovanju*). Ukoliko stečajni dužnik nema imovine sud ga oslobađa svih obveza nakon isteka provjere ponašanja.

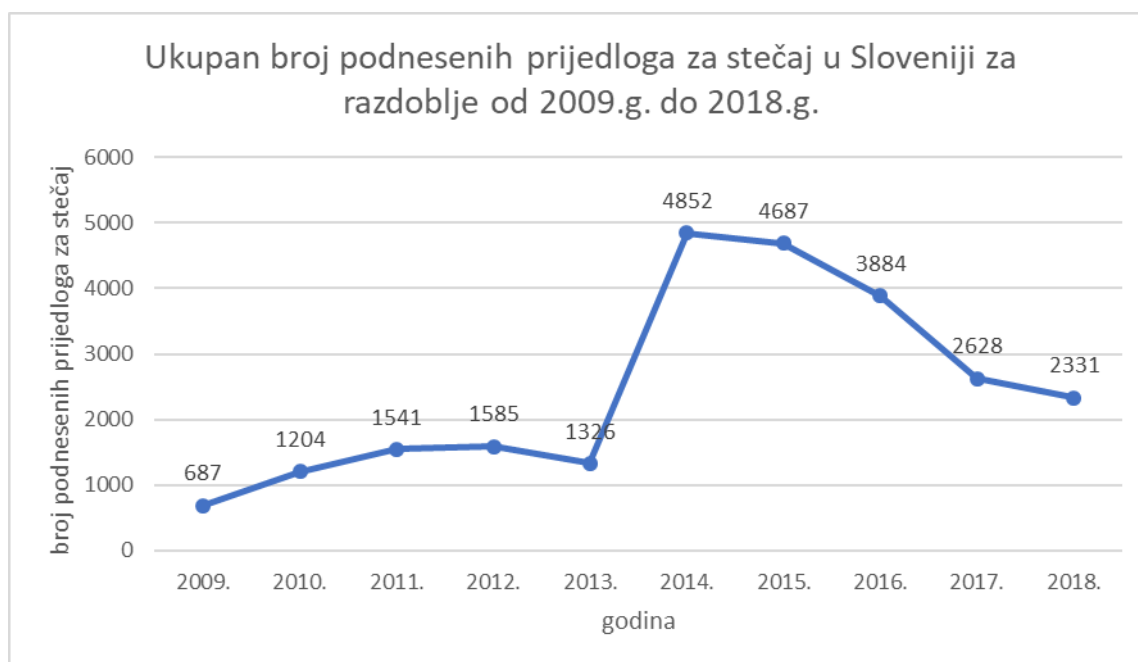
Za ispunjenje obveze ključno je da se nesolventni dužnik za to vrijeme pridržava određenih zakonskih ograničenja (čl. 401 ZFPPIPP). Na primjer, ako je nezaposlen, ne smije se ponovno zadužiti, mora se prijaviti na Zavod za zapošljavanje i aktivno tražiti zaposlenje, ne smije se odreći nasljedstva, ne smije biti kažnjen zbog prijevara ili utaje poreza, mora surađivati i obavještavati stečajnog upravitelja, koji raspolaže njegovom cjelokupnom imovinom, o svim promjenama važnim za stečajni postupak kao što je visina dohotka, socijalna primanja, mirovina, promjena prebivališta i sl.

Nije nužno da će otpis obveza biti odobren niti će svapotraživanja biti predmetom otpisa, a što je propisano zakonom u sljedećim slučajevima (čl. 399 ZFPPIPP): ako dužnik u prethodnih pet godina ima kaznu za prekršaj porezne uprave najmanje 4.000 EUR, ako je neistinitim podacima prethodnih pet godina ostvario javne subvencije, potpore i socijalne pomoći u iznosu 4.000 EUR, u prethodnih pet godina namjerno preuzeo obveze koje su veće od njegove imovine, otuđio imovinu besplatno ili za beznačajan iznos, namjerno smanjio vrijednost svoje imovine, pogodio vjerovniku koji je imao saznanja o njegovoj insolventnosti, pravomoćno osuđen za kazneno djelo a nije brisan iz evidencija, u prethodnih 10 godina već jednom oslobođen od preostalog dugovanja ili je imovina dužnika dovoljna za namirenje obveza.

Oslobađanje od duga nije moguće za određene obveze koje su propisane zakonom, kao što su uzdržavanje, porezne obveze prema poreznoj upravi i prekršaji u cestovnom prometu, obveze proizašle iz radnog odnosa (neisplaćene plaće, otpremnine, naknada za ozljede na radu, i sl)(čl. 408 ZFPPIPP).

Stečajni dužnik može podnijeti zahtjev za otpis svojih obveza u iznosu kojem one neće biti plaćene. Razdoblje provjere potrošača traje od 6 mjeseci do 5 godina, nakon čega sud donosi rješenje o oslobađanju od preostalog dugovanja. Vjerovnik se može žaliti nakon donošenja rješenja o oslobađanju u roku dvije godine. Postupak stečaja potrošača može se provesti i na imovini umrle osobe koja je bila insolventna radi namirenja vjerovnika(čl. 227 ZFPPIPP). Podaci o dužniku evidentiraju se u Stečajni registar.

6. Grafikon: Ukupan broj podnesenih prijedloga za osobni stečaj u Sloveniji za razdoblje od 2009.-2018.g.

Obrada: Autor

Izvor: *Ministrstvo za pravosodje, Sodna statistika, Poročilo za leta od 2010.g. do 2019.g. (25. ožujka 2020)*

Na grafikonu je prikazan broj podnesenih prijedloga sudu za osobni stečaj u Sloveniji u periodu od 2009. do 2018. godine iz kojeg se može zaključiti da Slovenija ima relativno mali broj insolventnih građana. Veliki porast podnesenih prijedloga sudu bilježi se u 2014. godini iz razloga što je izmjenom zakona ukinuta uplata predujma za pokretanje stečajnog postupka.

5.3. Komparativna analiza stečaja potrošača odabranih zemalja

Hrvatskom pravnom sustavu česti uzor u izradi novih zakona ili propisa, kao što je Zakon o trgovačkim društvima ili Stečajni zakon, je njemačko pravo. Stoga je i novi Zakon o stečaju potrošača proizašao iz njemačkog Stečajnog zakona. Hrvatski zakon jasno razlikuje stečaj potrošača (Zakon o stečaju potrošača) od stečaja pravne osobe (Stečajni zakon), za razliku od Slovenije i Njemačke u kojima je stečaj potrošača

inkorporiran u insolventne postupke (*Die Insolvenzordnung* i *Zakon o finančnem poslovanju, postopkih zaradi insolventnosti in prisilnih prenehanj*). U Sloveniji stečaj potrošača provodi se isključivo putem formalnih institucionalnih postupaka pred sudovima, dok Njemačka i Hrvatska omogućuju neformalne neinstitucionalne postupke putem savjetovališta, pravnih klinika, ovlaštenih posrednika, javnih bilježnika, odvjetnika i dr., kroz postupak Izvansudske nagodbe kao prvog koraka u postupku stečaja potrošača, gdje postoji mogućnost humanog međuljudskog odnosa i dogovora između vjerovnika i dužnika. Obrasci za pokretanje stečaja potrošača u Hrvatskoj i Njemačkoj su propisani dok u Sloveniji nisu, što je problem za neuke i pravno nepismene dužnike, a dodatno se Izjava o imovini u Sloveniji mora ovjeriti kod javnog bilježnika ili javne uprave. Hrvatska u odnosu na Njemačku i Sloveniju, izmjenom zakona 2018. g. uvodi skraćeni postupak odnosno Jednostavni stečaj potrošača, za dugove do 20.000,00 kn, blokirane 3 godine neprekidno a koji nemaju imovinu veće vrijednosti, bez daljnje provjere ponašanja potrošača. U ovom postupku koji se pokreće automatizmom po stjecanju navedenih uvjeta, potrošač se treba izjasniti je li suglasan sa postupkom ili nije. Ukoliko potrošač nije suglasan postupak se neće provesti a ako izjavi da je suglasan sud donosi rješenje na temelju zaprimljene dokumentacije bez ročišta. Slovenija također izmjenama zakona 2016. g. uvodi mogućnost otvaranja i zatvaranja postupka stečaja, sa provjerom ponašanja potrošača u skraćenom roku od 6 mjeseci. Nasuprot tome, Njemačka nema zakonskog rješenja za ovakve relativno brze stečajne postupke sa relativno kratkim rokom za provjeru ponašanja u slučaju Slovenije (6 mjeseci) ili čak bez provjere ponašanja potrošača u slučaju Hrvatske (Jednostavni stečaj potrošača). Za oslobađanje od preostalog duga u postupku stečaja potrošača u Njemačkoj i Sloveniji dužnik ukoliko želi biti oslobođen od istih podnosi sudu prijedlog za oslobađanje od preostalih obveza. Hrvatski zakon nije propisao da dužnik to mora činiti jer podnosi Plan otplate dugovanja, a ako nakon razdoblja provjere potrošača uredno izvrši sve obveze, sud donosi rješenje o oslobađanju od preostalog dugovanja. Slovenski i Njemački zakon omogućuje stečaj nad imovinom prezadužene umrle osobe. Hrvatski zakon propisuje nekoliko mogućih slučajeva: ako potrošač umre nakon donošenja rješenja o otvaranju stečajnog postupka – postupak se nastavlja; ako potrošač umre prije donošenja rješenja o stečaju – postupak se obustavlja; ako potrošač umre nakon donošenja rješenja o zaključenju postupka, sud odlučuje da se eventualni ostatak stečajne mase prenese u ostavinsku masu. Sve

pobrojano predstavlja neke malo uočljivije razlike u zakonskim rješenjima stečaja potrošača Slovenije, Njemačke i Hrvatske.

Najvažniji europski propis koji se odnosi na stečajno pravo je Uredba Vijeća (EZ) br.1346/2000. U izvješću Europske komisije iz 2012.g. zaključeno je da Uredba dobro funkcionira, no da bi radi učinkovitijeg upravljanja prekograničnim postupcima bilo poželjno poboljšati primjenu određenih odredbi. Nova Uredba 2015/848 Europskog parlamenta i Vijeća o insolventnim postupcima stupa na snagu 26. lipnja 2017.g. Uredbom se uređuje unutarnje tržište Europske unije a posebni naglasak je stavljen na učinkovito upravljanje prekograničnim postupcima insolventnih poduzetnika. Uredba sadrži sedam poglavlja kojima se uređuju odnosi među zemljama članicama u insolventnim postupcima, a to su: 1. opće odredbe, 2. priznavanje postupka u slučaju nesolventnosti, 3. sekundarni postupci u slučaju nesolventnosti, 4. davanje informacija vjerovnicima i prijava njihovih potraživanja, 5. postupak u slučaju nesolventnosti nad članovima skupine trgovačkih društava, 6. zaštita podataka i 7. prijelazne i završne odredbe.

Uspoređujući Sloveniju, Njemačku i Hrvatsku i njihovu implementaciju Uredbe 2015/848 u vlastito zakonodavstvo, može se reći da sve tri navedene zemlje provode politiku konvergencije zakonskih rješenja prema uputama Europske komisije.

6. ZAKLJUČAK

Padom Berlinskog zida 1989. počinje novo postkomunističko razdoblje u zemljama srednje, istočne i jugoistočne Europe. Tim događajem započinju brojne političke, pravne i ekonomske promjene kako u navedenim zemljama tako i u Hrvatskoj, te započinje proces tranzicije iz socijalističko – komunističkog planskog sistema u liberalno – kapitalistički tržišni sistem. Prelaskom na tržišnu ekonomiju i otvaranjem granica za slobodan protok roba i usluga građani se susreću s naraslom ponudom proizvoda i usluga koju stvaraju privatne banke, štedionice, osiguravajuća društva, trgovački lanci i drugi poslovni subjekti. Agresivni marketing i tržišna ponuda, neracionalan pristup novcu, smanjenje ekonomske snage srednjeg sloja, te uvelike financijska nepismenost doveli su do velikog broja od preko 300 tisuća blokiranih građana. Hrvatska 01. srpnja 2013 postaje 28. članica Europske unije te time na sebe preuzima sva prava i obveze kao punopravne članice, kao što je Uredba Vijeća (EZ) br.1346/2000 koja se odnosi na stečajno pravo i Uredba 2015/848 Europskog parlamenta i Vijeća o insolventnim postupcima. Na temelju Uredbi Europskog vijeća i parlamenta, Hrvatska 01. siječnja 2016.g u svoj pravni sustav implementira Zakon o stečaju potrošača. Rješavanje problema nastalih kao posljedica prekomjernog zaduženja građana, koji bistorili uvjete takvim insolventnim potrošačima za reprogramiranje njihovih obveza ili novi početak, a vjerovnicima omogućili ravnomjerno namirenje njihovih tražbina, glavni je cilj donošenja ovog zakona. Izmjenama i dopunama Zakona o stečaju potrošača, koje su stupile na snagu početkom 2019. godine, uvodi se institut Jednostavnog postupka stečaja potrošača, koji je za cilj imao ubrzati sudski proces za potrošače sa malim dugovanjem. No usprkos donesenim zakonskim rješenjima blokirani građani i njihovi vjerovnici nisu prepoznali mogućnosti koje im ovaj zakon donosi, putem sklapanja sporazuma u Financijskoj agenciji ili druge ovlaštene osobe kroz neformalni izvansudski postupak. Vjerovnici se umjesto toga odlučuju na prodaju nenaplativih potraživanja tvrtkama koja se bave njihovim otkupom odnosno utjerivačima dugova. Nadalje, stečaj potrošača provodi se na Općinskim sudovima koji se do sada po prvi puta susreću sa Stečajnim zakonom, a tu se postavlja pitanje nedostatka iskustva i znanja u suđenju, koje rezultira odlukama slabe kvalitete, osiguranja nepristranoga i pravičnog suđenja za dužnike koji su slabija strana u postupku stečaja potrošača. Osim toga, duljina trajanja sudskih postupaka smatra se jednim od temeljnih i najvažnijih

problem pravosuđa u Hrvatskoj, zatim nedostatak povjerenika u stečajnim postupcima potrošača, što se može direktno povezati sa izmjenom postojećeg zakona i uvođenjem Jednostavnog stečaja potrošača da bi se ubrzali i skratili sudski postupci. Što se pak tiče dužnika, odnosno potrošača, tako mali broj pokrenutih postupaka stečaja može se objasniti njihovom lošom percepcijom pravosuđa, što uključuje dugotrajne sudske postupke, manjkave i neusklađene zakone koji se često mijenjaju, nekompetentnost sudaca i korupciju. No isto tako može se zaključiti, s obzirom na strukturu dugova blokiranih građana da i oni snose odgovornosti za situaciju u kojoj se nalaze, a tu se prvenstveno misli na financijsku nepismenost i trošenje iznad vlastitih mogućnosti. Zakonodavac bi se prvenstveno trebao pobrinuti da se strategija financijskog opismenjavanja uvede u obrazovni sustav, teda se otpisi dugova odobravaju na temelju socijalnih kriterija koji bi se trebali strogo utvrditi i kontrolirati, kako građani koji izvršavaju svoje obveze uredno ne bi bili „kažnjeni“ za uredno izvršavanje svojih obveza. Nedovoljna regulacija tržišta od strane regulatora također je doprinijela velikom broju blokiranih građana što je evidentirano ogromnim porastom blokiranih građana nakon financijske krize 2008. godine. U usporedbi sa izabranim zemljama Slovenijom i Njemačkom, Hrvatska ima daleko najveći broj blokiranih građana u odnosu na broj stanovnika. Uvođenjem instituta Jednostavnog stečaja taj broj će se smanjiti u jednom dijelu, no i dalje ostaje izuzetno veliki broj građana koji ostaju blokirani.

I konačno, nedostatak konsenzusa svih političkih stranaka nakon Domovinskog rata u stvaranju dugoročne i jasne vizije i strategije razvoja Hrvatske u svim sektorima, posebno prerađivačkoj industriji te poljoprivredi, uz politički klijentelizam i uplitanje politike osobito u pravosudni sustav, gospodarstvo i obrazovanje, dovelo je do nekonkurentnosti Hrvatskog gospodarstva kako u Europskoj uniji tako i na globalnoj razini, zanemarivog ili gotovo nikakvog ekonomskog razvoja u proteklih 25 godina, velikog broja blokiranih građana, katastrofalne demografske slike i zastarjelog obrazovnog sustava.

7. POPIS LITERATURE

Zakon:

Die Insolvenzordnung - InsOBGBI. I S. 2379

Obiteljski zakon (NN103/15)

Ovršni zakon (NN 112/12, 25/13, 93/14, 55/16, 73/17)

Zakon o finansijskom poslovanju, postupkih zaradi insolventnosti in prisilnom prenehanju (Uradni list RS, št. 13/14 – uradno prečiščen besedilo, 10/15 – popr., 27/16, 31/16 – odl. US, 38/16 – odl. US, 63/16 – ZD-C in 54/18 – odl. US)

Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o stečajnom postupku (NN 67/18)

Zakon o izvršnoj sili pravomoćnih sudskih odluka u Republici Hrvatskoj (Uradni list RS, št. 3/07 – uradno prečišćeno besedilo, 93/07, 37/08 – ZST-1, 45/08 – ZArbit, 28/09, 51/10, 26/11, 17/13 – odl. US, 45/14 – odl. US, 53/14, 58/14 – odl. US, 54/15, 76/15 – odl. US, 11/18, 53/19 – odl. US, 66/19 – ZDavP-2M in 23/20 – SPZ-B)

Zakon o socijalnoj skrbi (NN 157/13, 152/14 i 99/15)

Zakon o obrtu (NN 143/13)

Zakon o porezu na dobit (NN 121/19)

Zakon o porezu na dohodak (NN 121/19)

Zakon o besplatnoj pravnoj pomoći (NN 43/13)

Zakon o stečajnom postupku (NN 100/15, 67/18)

Zivilprozessordnung (BGBI. IS. 890)

Knjige i stručna literatura:

Bartulović, Ž., et al., (2013), „Pravno-povijesni i poredbeni prikaz razvoja stečajnog postupka“, Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci, Vol. 34 No. 2, 2013.

Bejaković, P., (2016) Osobna prezaduženost u Europskoj uniji kao odrednica socijalne isključenosti, Revija za socijalnu politiku, god. 23, br. 1., str. 137-154

Bejaković, P., (2010) Osobna prezaduženost, Zagreb: Institut za javne financije

Bodul, D.,(2018) Zakon o otpisu dugova fizičkim osobama - jednokratna mjera pomoći, Informator [online] Dostupno na:<https://informatore.hr/strucni-clanci/zakon-o-otpisu-dugova-fizickim-osobama-jednokratna-mjera-pomoci>(05. ožujka 2020)

Boros, A., (2015),Primjena osobnog bankrota u praksi, Diplomski rad. Split:Ekonomski fakultet

Dein Jura Online-repertitorium, Juracademy [online], Dostupno na: <https://www.juracademy.de/insolvenzrecht/verbraucherinsolvenzverfahren.html> (28. ožujka 2020)

Eurostat [online], Dostupno na: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Living_conditions_in_Europe_-_poverty_and_social_exclusion (03. ožujka 2020)

FINA [online],Dostupno na: <https://www.fina.hr/gradani/ovrha-na-novcanim-sredstvima> (15. veljače 2020)

FINA [online], Dostupno na: <https://www.fina.hr/-/pregled-zbirnih-podataka-iz-sustava-jednostavnog-postupka-stecaja-potrosaca>(10. ožujka 2020)

Haramija, P., Njavro, Đ., (2016) Tranzicija i njezini rezultati, Obnovljeni život : časopis za filozofiju i religijske znanosti, Vol. 71. No. 4., 2016.

Hrvatski enciklopedijski riječnik, Novi liber, Zagreb, (2002)

Insolvenzordnung [online], Dostupno na: <https://dejure.org/gesetze/InsO> (21. ožujak 2020)

Institut za financijsko obrazovanje, Štedopis, e-learning Što je potrošnja (2017) [online]. Dostupno na: <https://www.stedopis.hr/sto-je-potrosnja/>(15. veljače 2020)

Ivanjko. Š., (2008),Osebni stečaj kot nova finančna priložnost, Zbornik Pravne fakultete Univerze v Mariboru, let. 4, št. 1, str. 121-135.

Ivanov, M.,Barbić, D.,Lučić,A., (2017), Moj novac moja budućnost, Zagreb: Štedopis Institut za javne financije

Jelić, N.,(2013) Božićni dar ministra financija, Jutarnji [online] Dostupno na: <https://www.jutarnji.hr/vijesti/hrvatska/ekskluzivno-licnic-%E2%80%9870.000-ljudi-ne-mora-nam-nikad-vratiti-15-milijardi-kuna.-sve-oprastamo%E2%80%99/931670/> (05. ožujka 2020)

Jurčić, Lj. ,(2009) Hrvatska: Velika transformacija, Uvodno izlaganje i poruke

Savjetovanja, 17. Tradicionalno opatijsko savjetovanje hrvatskih ekonomista (Opatija, 11.-13. studenoga 2009.) (pp. 738-753)

Kesić T.,(2006), Ponašanje potrošača, Zagreb: Opinio

Konig, M.,Kušić, S., (2014),Zemlje istočne Europe na putu u Europsku uniju – od tranzicije do integracije, Ekonomski pregled, 55 (1-2), str. 132-156

Krcić, M., (2018), Utjecaj ekonomske krize i makroekonomske politike u Republici Hrvatskoj, Završni rad. Sveučilište u Zagrebu: Fakultet organizacije i informatike Varaždin

Kujundžić, A., (2015), Financijska pismenost i zaštita potrošača bankovnih usluga, Diplomski rad. Zagreb: Ekonomski fakultet

Majstorović, M., (2014) Suvremena ekonomska kriza i Hrvatska, Sveučilište u rijeci, Ekonomski fakultet

Marković, N., Baran, N., (2016), Zakon o stečaju potrošača, Priručnik za polaznike. Pravosudna akademija [online]. Dostupno na: www.pak.hr (10. veljače 2020)

Odoabaša, R.,(2011), Uzroci objave osobnih stečajeva u razvijenim zemljama zapadnog kruga, Pravni vjesnik, 27(2), str. 25-50

OECD (2005) Improving Financial Literacy: Analysis of Issues and Policies. Paris: OECD

Sajter, D., Hudeček, L., (2009), Temeljni pojmovi i nazivi stečajnoga prava, Rasprava Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje 35 str. 309–332,

Propis:Uredba 2015/848 Europskog parlamenta i Vijeća o insolventijskim postupcima

Službene stranice Europske unije [online], Dostupno na:https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/banking-and-finance/consumer-finance-and-payments_en(15 ožujka 2020)

Telegram [online], Dostupno na: <https://www.telegram.hr/zivot/iako-znamo-da-su-kartice-omiljene-u-hrvatskoj-dobro-je-podsjetiti-se-kako-odabrati-najbolju-za-sebe/> (16. ožujka 2020)

Tportal [online], Dostupno na:<https://www.tportal.hr/vijesti/clanak/potrosnja-lijekova-u-hrvatskoj-porasla-najpotrebniji-su-lijekovi-za-zlocudne-i-kardiovaskularne-bolesti-20190911> (01. ožujka 2020)

Trstenjak, J.,(2015), Možemo li promijeniti životni stil i drastično smanjiti količine

otpada koje stvaramo?, Jutarnjionline] Dostupno na:

<https://novac.jutarnji.hr/novcanik/mozemo-li-promijeniti-zivotni-stil-i-drasticno-smanjiti-kolicine-otpada-koje-stvaramo/8383469/> (08. ožujka 2020)

Vlada Republike Hrvatske (2015) Nacionalni strateški okvir financijske pismenosti potrošača za razdoblje od 2015. do 2020. godine. Klasa: 022-03/15-07/22. Urbroj: 50301-05/16-15-2. Zagreb: Narodne novine

8. POPIS SLIKA

1. Broj ljudi u EU-28 izložen riziku siromaštva i materijalnoj deprivaciji u 2018.g.	7
2. Kretanje srednjeg tečaja HNB Za eur,chf i usd posljednji dan u godini za period 2006.-2019.g. i stopa nezaposlenosti u Hrvatskoj.....	11
3. Broj blokiranih građana u Republici hrvatskoj od 30.09.2013.-31.12.2019.g.....	12
4. Rangiranje posljedica prezaduženosti.....	14
5. Poslani prijedlozi za provedbu Jednostavnog stečaja potrošača prema sudovima do 09.03.2020.g.....	41
6. Broj osobnih bankrota u Njemačkoj do 2018.g.....	49
7. Ukupan broj podnesenih prijedloga za osobni stečaj u Sloveniji za razdoblje od 2009.-2018.g.....	53

9. POPIS TABLICA

1. Broj predmeta i sklopljenih/neuspjelih Izvansudskih sporazuma za razdoblje od 1.1.2016. do 09.03.2020. godine.....28